

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman yleinen osa

Kasvatus- ja opetuslautakunta 6.10.2022

Sisällysluettelo

1	Opetussuunnitelman perusteet ja Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma.....	1
1.1	Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmassa käytettävät käsitteet.....	1
1.2	Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.....	1
1.2.1	Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri esiopetuksessa	1
1.2.2	Perusopetuksen arviointi.....	2
1.3	Opetussuunnitelmaa tukevat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat	4
	Seuraavat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat tukevat opetussuunnitelman toteutumista:	4
2	Esi- ja perusopetuksen järjestäminen Kouvolassa	4
2.1	Esiopetus.....	4
2.2	Perusopetus	5
2.2.1	Tuntijako.....	5
2.2.2	Kieliohjelma	5
2.2.3	Esi- ja perusopetuksen arvoperusta.....	6
2.3	Oppimiskäsitys.....	8
3	Esi- ja perusopetuksen tehtävä	8
3.1	Laaja-alainen osaaminen.....	8
4	Kasvua, oppimista ja yhtenäistä esi- ja perusopetusta tukeva toimintakulttuuri	16
4.1	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	16
4.2	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.....	17
4.3	Oppimisympäristöt	19
4.4	Työtavat.....	20
4.5	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	21
5	Oppimista ja hyvinvointia edistävän esi- ja perusopetuksen järjestäminen	22
5.1	Yhteinen vastuu esiopetus- ja koulupäivästä	22
5.2	Osallisuus varhaiskasvatyüksiköissä ja kouluissa	23
5.3	Yhteistyö.....	24
5.3.1	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	24
5.3.2	Varhaiskasvatyüksikön ja koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	25
5.4	Kouluissa käytävät kasvatyükseskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.....	26
5.5	Opetuksen järjestämistapoja.....	26
5.5.1	Vuosiluokkiin sitomaton opetus kouluissa	26
5.5.2	Yhdysluokkaopetus kouluissa	27
5.5.3	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kouluissa	27
5.6	Joustava perusopetus kouluissa	28
5.7	Opetus erityisissä tilanteissa esi- ja perusopetuksessa.....	31

5.8	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	32
5.8.1	Koulun kerhotoiminta	32
5.8.2	Koulun kirjastotoiminta.....	32
5.8.3	Kouluruokailu	32
5.8.4	Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteinen toiminta.....	33
5.8.5	Koulumatkat ja -kuljetukset	34
5.8.6	Kuljetus esiopetuksessa	34
6	Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi	35
6.1	Formatiivinen arviointi	35
6.2	Käyttäytymisen arviointi	36
6.3	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	38
6.3.1	Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	38
6.3.2	Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	38
6.4	Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	39
6.5	Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	39
6.6	Todistukset	40
6.6.1	Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	40
6.6.2	Lukuvuositolidistus	40
6.6.3	Välitodistus	40
6.6.4	Eriiäinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.....	40
7	Kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuki.....	40
7.1	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	40
7.2	Ohjaus tuen aikana.....	41
7.2.1	Kodin kanssa tehtävä yhteistyö tuen aikana	41
7.2.2	Monialainen pedagoginen konsultaatio	41
7.3	Yleinen tuki	42
7.4	Tehostettu tuki	42
7.4.1	Pedagoginen arvio.....	43
7.4.2	Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana.....	43
7.5	Eriiäinen tuki	44
7.5.1	Pedagoginen selvitys.....	44
7.5.2	Eriiäisen tuen päätös	45
7.5.3	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	45
7.5.4	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	46
7.5.5	Pidennetty oppivelvollisuus.....	46
7.5.6	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	47
7.6	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	48

7.6.1	Tukiopetus	48
7.6.2	Osa-aikainen erityisopetus.....	48
7.6.3	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	49
7.6.4	Paikallisia käytänteitä.....	50
8	Opiskeluhoolto	53
8.1	Monialainen opiskeluhoollon yhteistyö	53
8.1.1	Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset ryhmät.....	54
8.2	Yhteisöllinen opiskeluhoolto.....	54
8.3	Yksilökohtainen opiskeluhoolto	54
8.4	Opiskeluhooltosuunnitelmat	55
9	Monikieliset oppilaat.....	55
10	Valinnaisuus perusopetuksessa.....	57
10.1	Vieraiden kielten valinnaiset ja vapaaehtoiset oppimäärät	57
10.2	Muut valinnaiset aineet	57
10.3	Painotukset.....	57

1 Opetussuunnitelman perusteet ja Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma

Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma on laadittu perustuen valtakunnallisiin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin (2014). Tämän yhteisen opetussuunnitelman lisäksi on laadittu yhteinen joustavan esi- ja alkuopetuksen suunnitelma (2022). Jokainen varhaiskasvatusyksikkö ja koulu laatii oman opetussuunnitelmansa, jossa täsmennetään kunnallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyjä asioita.

Valtakunnalliset perusteet, kunnan opetussuunnitelma, joustavan esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelma sekä varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelma muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja eri sidosryhmien yhteistyönä.

1.1 Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmassa käytettävät käsitteet

Tässä opetussuunnitelmassa sanalla oppilas tarkoitetaan esiopetuksessa olevaa lasta sekä perusopetuksen luokilla 1–9 olevaa oppilasta. Sanalla opettaja tarkoitetaan varhaiskasvatuksenopettajaa, luokanopettajaa, aineopettajaa sekä oppilaanohjaajaa.

Varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelmasta ja koulun lukuvuosisuunnitelmasta käytetään yhteistä nimitystä vuosittainen suunnitelma.

Alkuopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen vuosiluokkia 1–2.

Opetussuunnitelman otsikoissa ja eri kohdissa on erikseen mainittu, mikäli kyseinen asia koskee pelkästään esi- tai perusopetusta. Mikäli erillistä mainintaa ei ole, koskee opetussuunnitelma sekä esi- että perusopetusta.

1.2 Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

1.2.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri esiopetuksessa

Esiopetuksessa arvioinnin avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta ja tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelemisen edellytyksenä on toiminnan arviointi. Esiopetuksen arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat ja henkilöstö. Esi- ja

alkuopetuksen henkilöstö arvioi opetussuunnitelman toteutumista yhteistyössä vuosittain. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa.

Arviointitiedon pohjalta esiin nousseet kehittämiskohteet työstetään käytännön toimenpiteiksi varhaiskasvatusyksikön ja koulun vuosittaisessa suunnitelmassa. Esiopetukseen osallistuvien lasten, huoltajien ja henkilöstön arviointi ja palaute otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Esiopetuksen henkilöstön tulee tehdä itsearviointia tavoitteellisesti, systemaattisesti ja säännöllisesti.

Esiopetuksen tavoitteiden toteutumista arvioidaan toimintakulttuurin kehittymistä ohjaavien periaatteiden pohjalta. Toimintakulttuurin arviointi kohdistuu johtamiseen, henkilöstön osaamiseen ja ammattitaitoon sekä käytettävissä oleviin tiloihin, välineisiin ja materiaaleihin. Arvioinnin tulee kohdistua myös esiopetusyhteisön vuorovaikutukseen, ilmapiiriin sekä pedagogisiin käytäntöihin. Tavoitteena on kaikille yhteisen esiopetuksen tärkeys, oppimisen ja oivalluksen ilo, lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana sekä lapsen hyvinvointi ja turvallinen arki. Toimintaympäristön arviointi kuvataan tarkemmin varhaiskasvatusyksikön tai koulun opetussuunnitelmassa.

Lapseen kohdistuvan arvioinnin tulee olla rohkaisevaa ja kannustavaa. Sen lähtökohtana ovat lapsen omat ja koko ryhmän toiminnalle asetetut tavoitteet. Se on keskustelevaa ja vuorovaikutteista toimintaa ja sen avulla lapsen edistyminen hänen oppimisessaan tehdään näkyväksi ja kuulluksi. Opettajan tehtävänä on seurata lapsen kehittymistä ja oppimista lapsen työskentelyn, käyttäytymisen ja oppimisen edistymisen näkökulmasta. Arvioinnin tekeminen edellyttää lapsen toiminnan havainnointia ja dokumentointia arjessa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteisessä arvioinnissa voidaan käyttää apuna yhteisesti sovittuja arviointivälineitä, kuten Eskarin arki -materiaalia.

Lapsen itsearvioinnin kehittäminen on oleellinen osa joustavaa esi- ja alkuopetusta. Itsearvioinnin tavoitteena on lisätä lapsen ymmärrystä omasta oppimisprosessistaan, mikä rakentaa pohjaa lapsen myönteiselle kuvalle itsestään oppijana. Itsearviointi edistää lapsen osallisuutta. Lapsiryhmää ohjataan arvioimaan yhteisten tehtävien onnistumista.

1.2.2 Perusopetuksen arviointi

Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Kouvolan perusopetuksessa tämä arviointi toteutetaan vuosittaisen suunnitelman sähköisellä arvioinnilla, johon osallistuvat koulujen opetushenkilöstö, 3.–9. luokkien oppilaat ja heidän huoltajansa. Arviointi toteutetaan kahden vuoden välein.

Vuosittaisen suunnitelman runkona toimivat perusopetuksen laatukriteerit, jotka on muokattu paikallisiin tarpeisiin soveltuviksi. Lukuvuosisuunnitelma koostuu seuraavista osista:

- johtaminen
- henkilöstö
- talous
- arviointi ja kehittäminen
- opetussuunnitelma
- opetus ja opetusjärjestelyt
- oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki
- kodin ja koulun yhteistyö sekä oppilaiden osallisuus ja vaikuttaminen
- fyysinen oppimisympäristö ja sen turvallisuus
- edellisen lukuvuoden vuosittaisen suunnitelman arvioinnin ja tulosten hyödyntäminen ja tulevan lukuvuoden kehittäminen ja painopisteet.

Jokaisesta osa-alueesta on laadittu useita laatukriteereitä, joita vasten koulut kuvaavat omat toimintansa (prosessinkuvaus). Arvioinnin tavoitteena on tunnistaa koulujen ja koko perusopetuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Arvopohjasta, oppimiskäsityksestä, toimintaympäristöstä ja laaja-alaisesta osaamisesta laaditaan vuosittaiseen suunnitelmaan omat laatukriteerinsä ja koulut ohjeistetaan prosessin kuvaukseen kyseisiltä alueilta. Näiden kriteerien toteutumista seurataan osana vuosittaisen suunnitelman sähköistä arviointia.

Opetuksen järjestäjä seuraa vuosittaisella kyselyllä myös oppilaiden hyvinvointia ja sen kehittymistä. Arviointi on aloitettu v. 2022. Arviointiin osallistuvat varhaiskasvatus- ja alkuopetusikäisten lasten huoltajat yhdessä lasten kanssa, perusopetuksen oppilaat vuosiluokilta 3-9 sekä lukiolaiset. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään talousarvioinnin laadinnassa sekä opetustoimen kehittämisessä.

1.3 Opetussuunnitelmaa tukevat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat

Seuraavat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat tukevat opetussuunnitelman toteutumista:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- **Varhaiskasvatussyksikköjen** ja koulujen turvallisuus- sekä **opiskeluhoitosuunnitelmat**
- Koulujen ohjaussuunnitelmat
- Varhaiskasvatussuunnitelma
- Ruokahetki-ravitsemuskäsikirja
- Kouvolan kaupungin monikulttuurisuusohjelma
- Kymenlaakson ympäristökasvatusstrategia
- Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma
- Aamu- ja iltapäivähoidon suunnitelma
- Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetuksen lisäopetuksen suunnitelma
- Esiopetuksen Suomi toisena kielenä oppimisen ja opetuksen käsikirja
- Oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelma
- **Varhaiskasvatussyksiköiden** toimintasuunnitelmat ja koulujen lukuvuosisuunnitelmat

2 Esi- ja perusopetuksen järjestäminen Kouvolassa

2.1 Esiopetus

Esiopetus järjestetään kouluissa, kaupungin **varhaiskasvatussyksiköissä** sekä ostopalveluna yksityisissä **varhaiskasvatussyksiköissä**. Esiopetusta annetaan suomen kielellä sekä Svenska Lekskolanissa ruotsin kielellä.

Esiopetusta järjestetään vähintään 700 tuntia koulujen työpäivinä lukuun ottamatta lauantaityöpäiviä.

Esiopetus muodostaa yhtenäisen, vuosiluokattoman joustavan esi- ja alkuopetuksen kokonaisuuden vuosiluokkien 1-2 kanssa. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa noudatetaan kaupungin yhteisen esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman lisäksi erillistä JEA-opetussuunnitelmaa.

2.2 Perusopetus

Kouvolassa perusopetusta annetaan suomen kielellä lukuun ottamatta Svenska Skolania, jossa opetuskielenä on ruotsi. Viittomakieltä äidinkielenään opiskeleva oppilas ohjataan lähikouluun, jossa hänelle varmistetaan riittävä tuki.

Opetus järjestetään osittain eheyttynä. Eheytetty opetus painottuu alaluokille ja ainejakoisuus lisääntyy yläkoulussa. Eheytetty opetus kuvataan opetussuunnitelman luvussa 4.6.

2.2.1 Tuntijako

Kouvolan perusopetuksessa noudatetaan valtioneuvoston määräystä tuntijaosta (Valtioneuvoston asetus 422/2012). Paikallisesti on määritelty, mitä kaikille yhteisiä oppiaineita ja kuinka paljon kullakin vuosiluokalla opetetaan. Koulukohtaisia painotuksia ja käytännönjärjestelyjä voidaan tehdä taide- ja taitoaineissa sekä valinnaisaineissa. Lisäksi yläkoulussa jaksotetaan koulukohtaisesti opetusta ruotsin kielessä, terveystiedossa ja oppilaanohjauksessa. Näistä jokaista oppiainetta on opetettava yläkoulun kaikilla vuosiluokilla. Kukin koulu määrittelee oman tuntijakonsa noudattaen kaupungin yhteisessä opetussuunnitelmassa sovittuja linjauksia.

Ruotsinkielisessä opetuksessa (Svenska skolan) olevien oppilaiden ja äidinkieleltään viittomakielisten oppilaitten opetuksessa noudatetaan omaa tuntijakoa, jossa on otettu huomioon ruotsin kielen ja viittomakielen opiskelun vaatimukset opiskelussa.

Kouvolan kaupungin perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 vähimmäistuntijako on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

2.2.2 Kieliohjelma

	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.lk	6.lk	7.lk	8.lk	9.lk
A1-kieli (EN)	1vvt	1	2	2	3	2	2	3	2
A2-kieli (SA, RA, VE)				2 vvt	2	2	2	2 *)	2 *)
B1-kieli (RU)						2 vvt	**)	**)	**)
B2-kieli (valinnaisaine)								2 vvt	2

*) Opiskellaan
 valinnaisaineena
 **) Yhteenlaskettu
 vuosiviikkotuntimäärä 4

A1-kielenä aloitetaan kaikissa kouluissa ensimmäiseltä luokalta englanti. A1-kieltä opiskellaan 1.-2. vuosiluokilla molemmilla yksi vuosiviikkotunti ja 3.- 4. vuosiluokilla molemmilla kaksi vuosiviikkotuntia. 5. luokalla opiskellaan kolme, 6. luokalla kaksi, 7. luokalla kaksi, 8. luokalla 3 kolme ja 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia.

Vapaaehtoinen A2-kieli aloitetaan 4. luokalta. Opetuksessa pyritään siihen, että perusopetuksen päättyessä oppilaat käyttävät A1- ja A2-kieltä samantasoisesti.

A2-kielenä voidaan opiskella saksaa, ranskaa tai venäjää. Ryhmän aloittaessa minimiryhmäkoko on 12 oppilasta. A2-kieltä opiskellaan 4.–9. luokilla 2 vuosiviikkotuntia. 8. ja 9. luokalla A2-kielen tunnit sisältyvät oppilaan valinnaisaineisiin. A2-kielen valinta tehdään koko perusopetuksen ajaksi. Oppilas voi keskeyttää opiskelun vain perustellusta syystä. Koulut voivat muodostaa yhteisiä ryhmiä tai mahdollisuuksien mukaan antaa etäopetusta hyödyntävää opetusta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärä aloitetaan kaikissa kouluissa 6. luokalla, jolloin kieltä opiskellaan 2 vuosiviikkotuntia. 7.–9. luokkien yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä on 4. Opiskelun jaksottaminen tapahtuu koulukohtaisesti.

8. luokalta alkava vapaaehtoinen B2-kieli on ranska, saksa tai venäjä. Ryhmä voidaan perustaa, kun sen valitsee riittävä määrä oppilaita.

2.2.3 Esi- ja perusopetuksen arvoperusta

Kouvolan kaupungin esi- ja perusopetus rakentuu opetussuunnitelman perusteissa esitetylle arvoperustalle:

- oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia
- kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- kestävän elämäntavan välttämättömyys.

Tämän arvoperustan lisäksi Kouvolan esi- ja perusopetuksessa arvoja ovat:

- oppilaan paras
- oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi
- toisen kunnioittaminen
- vastuullisuus
- yhteisöllisyys
- edistyskellisyys
- luovuus
- turvallisuus.

Oppilaan kannalta näiden arvojen toteutuminen opetuksessa tarkoittaa, että

- hänen ainutlaatuisuutensa ja yksilöllisyytensä huomioidaan ihmisarvoltaan tasa-arvoisesti ja
- häntä ohjataan aktiiviseksi, vastuulliseksi, muut huomioivaksi, työtä tekeväksi ja itseensä luottavaksi oppijaksi.

Työtavat opetuksessa ovat

- oppilasta aktivoivia,
- osallistavia ja
- jatko-opintoihin valmiuksia antavia.

Oppimisympäristöt ovat turvallisia, monipuolisia, tarkoituksenmukaisia, laadukkaita, edistyskellisiä, eriyttäviä ja luovia.

Varhaiskasvatusyksikössä ja kouluissa työskentelevät henkilöt ovat ammattitaitoisia, kouluttautumismyönteisiä, työhön ja yhteisiin pelisääntöihin sekä oppilaasta lähtöisin olevaan toimintaan sitoutuneita sekä omassa toiminnassaan esimerkillisiä. Kaikki henkilökunnan jäsenet ovat kasvatusvastuussa.

Yhteistyötä tehdään niin sisäisesti, esimerkiksi oppiaineiden välinen yhteistyö, kuin kodin ja ympäröivän yhteiskunnan sekä verkostojen kanssa.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelmassa korostuu oppimiskäsitys, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Oppimiskäsityksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. Eri-ikäisten lasten ja nuorten oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Huomioon otetaan oppilaan vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä tapa toimia ja oppia.

Varhaiskasvatussyksikön ja koulun opetussuunnitelmissa tulee ottaa erityisesti huomioon työskentelyn ja ajattelun taitojen vahvistaminen, elinikäinen oppiminen, tunnetaidot ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

3 Esi- ja perusopetuksen tehtävä

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. **Jokainen esi- ja alkuopetusikäinen lapsi etenee joustavasti (vuosiluokattomuus) oman kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti siten, että 2–4 lukuvuoden aikana hän saavuttaa esi- ja alkuopetuksessa asetetut tavoitteet ja sisällöt.**

Perusopetuksen **vuosiluokilla 3-9** tietojen ja taitojen oppiminen lisääntyy, mutta edelleen on tärkeää vahvistaa **joustavassa esi- ja alkuopetuksessa** aloitettua arkielämän valmiuksien oppimista. Toiminnassa tähdätään myös siihen, että oppilaat saavat edellytystensä mukaiset valmiudet jatko-opinnoissa selviämiseen.

3.1 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatussyksiköiden ja koulujen toimintakulttuuri sekä eri toimintamuotojen ja oppiaineiden välinen yhteistyö edistävät oppilaiden laaja-alaista osaamista. Monimuotoinen yhteistyö tulee määritellä **varhaiskasvatussyksikön** ja koulun opetussuunnitelmassa ja sitä voidaan tarkentaa vuosittaisissa suunnitelmissa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden seuranta ja arviointi kirjataan vuosittaisiin suunnitelmiin.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen laaja-alaisen osaamisen painopisteet ovat:

1. Ajattelun ja oppimisen taidot (L1): Annamme tilaa ja aikaa ilmiöille.
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Yhdessä olemme enemmän.
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Elämme ja voimme hyvin.

4. Monilukutaito (L4): Tulkitsemme ympäröivää maailmaa.
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5): Meistä jää digitaalinen jälki.
6. Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6): Toimimme yritteliäästi.
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7): Vaikutamme aktiivisesti.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on laaja-alaisen osaamisen osa-alueita kuusi, perusopetuksessa seitsemän. Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteisen opetussuunnitelman mukaan myös työelämätaitoja ja yrittäjyyttä sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista tuodaan esille **joustavassa esi- ja alkuopetuksessa** lapsen ikätason mukaisesti.

Ajattelun ja oppimisen taidot (L1): Annamme tilaa ja aikaa ilmiöille.

Ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymisen keskiössä on oppilaan oma kokemus ilmiöistä. Keskeisiä asioita ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä ovat toiminnallisuus, uteliaisuus ja ilo, vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen, tiedonhallinta, itsetuntemus ja minäkuva sekä oppimaan oppimisen taidot. Hyvät kokemukset oppimisesta vahvistavat uusien asioiden omaksumista. Oppilaita ohjataan myös oman osaamisensa tunnistamiseen.

Varhaiskasvatussyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa valitaan keinot ja ne opetuksen järjestelyt, jotka tukevat ilmiökeskeistä oppimista. Opetussuunnitelmassa tai vuosittaisessa

suunnitelmassa voidaan määritellä vuosittaiset painotukset, joissa korostetaan **varhaiskasvatusyksikön** tai koulun ja alueen omaleimaisuutta.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Yhdessä olemme enemmän.

Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun keskiössä korostetaan oppilaan kokemusta olla osana yhteisöä.

Yhdessä tekeminen edellyttää arvostusta ja luottamusta, rohkeutta toimia, yhteistyötaitoja, mahdollisuuksia elämyksiin, yhdenvertaisuutta ja kulttuurien moninaisuuden hyväksymistä. Asenteiden merkitys korostuu ja niillä on suuri vaikutus oman identiteetin muodostumiseen.

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa pohditaan mm., miten kulttuurien moninaisuus tulee tutuksi oppilaille ja miten omia vuorovaikutustaitoja kehitetään. Oppilaiden oman kulttuurin tuntemista tuetaan.

Koulut osallistuvat kaupungin kulttuurikasvatuksen eri vuosiluokille järjestämiin Lennokki-kulttuuripolkutapahtumiin mahdollisuuksien mukaan. **Varhaiskasvatuksessa toimii Pikku Lennokki.** Kouluissa toteutettava kiusaamista vastustava KiVa-ohjelma ja yhteistyössä

nuorisopalveluiden kanssa tehtävät ryhmätyöt tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä vahvistaa yhteisöllisten asenteiden muodostumista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Elämme ja voimme hyvin.

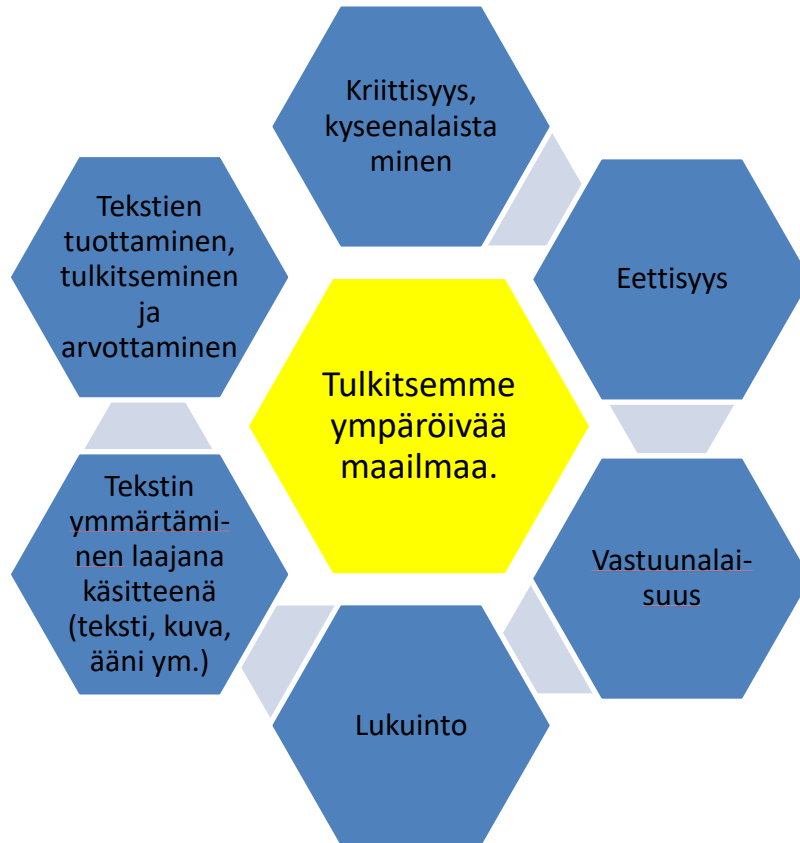

Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen keskiö muodostuu oppilaan vastuusta, ihmissuhteista, turvallisuudesta, terveydestä, ajan hallinnasta sekä arjen kansalaistaidoista. Edellä mainittujen osien kokonaisuus mahdollistaa **varhaiskasvatusyksikön ja** koulun hyvän arjen, joka antaa eväitä hyvälle elämälle.

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan keinoja oppilaan arjen tukemiseksi.

Varhaiskasvatusyksikköjen ja koulujen oppilashuolto ja laaja yhteistyö kotien kanssa sekä koulujen yhteistyö nuorisotoimen kanssa, kerhotoiminta sekä aamu- ja iltpäivähoito vahvistavat itsestä huolehtimista ja arjen taitojen hallintaa.

Monilukutaito (L4): Tulkitsemme ympäröivää maailmaa.

Monilukutaidon avulla tulkitsemme ympäröivää maailmaa. Keskeisiä käsitteitä monilukutaidon kehittämisessä ovat kriittisyys ja kyseenalaistaminen, eettisyys, vastuunalaisuus, lukuinto, tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä sekä tekstin tuottaminen, tulkitseminen ja arvottaminen.

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan keinoja, joiden avulla laaja-alainen tekstikäsitelmä tukee oppilaan oppimista. Laaja-alaisella tekstikäsitelmällä tarkoitetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaista sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa.

Kouluilla on halutessaan käytössään lukudiplomit, joiden avulla oppilaita kannustetaan lukemaan. Lisäksi koulut osallistuvat kaupungin kirjaston eri vuosiluokille järjestämään mediakasvatukseen mahdollisuuksien mukaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5): Meistä jää digitaalinen jälki.

Kouvolan kaupungin peruskouluissa tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti oppimisen välineenä kaikilla vuosiluokilla ja eri oppiaineissa. Koulu nähdään osana ympäröivää maailmaa sekä lähellä oppilaan omaa elämää että mahdollisuutena tuoda teknologian avulla maailma tutuksi. Teknologia on läsnä oppilaiden arjen koulutyössä, kuten tiedonhallinnassa, luovassa työssä sekä kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen välineenä. Se antaa mahdollisuudet oppilaan aktiiviselle roolille rakentaa omaa oppimisen polkua. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologiaa opitaan käyttämään vastuullisesti. Tavoitteena on peruskoulun päättänyt oppilas, joka pystyy toimimaan luontevasti digitaalisessa yhteiskunnassa.

Kaupungin peruskouluissa tieto- ja viestintäteknologia on myös oppimisen kohde. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt kuvataan TVT-strategiassa, jota päivitetään säännöllisesti.

Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä asioita toteutetaan myös opetusta eheyttävissä kokonaisuuksissa. Tarkemmin esimerkkejä on kuvattu TVT-strategiassa. Kouluilla on käytössään digitaalinen oppimisympäristö, jota voidaan hyödyntää oppimiseen ja oppimishistorian dokumentointiin sekä tiedonvälityksen välineenä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6): Toimimme yritteliäästi.

Työelämätaitojen ja yrittäjyyden keskiössä korostetaan oppilaan aktiivista toimintaa. Oppilaan kyky löytää itsensä oppijana vahvistuu toiminnallisen oppimisen kautta yhteistyössä muiden kanssa.

On tärkeää vahvistaa oppilaan asennetta siten, että hän näkee itseään ympäröivät mahdollisuudet, omat vahvuutensa ja pystyy hyödyntämään niitä sekä oppii sitoutumaan ja kantamaan vastuuta. Koulussa vapaaehtoistyötä voidaan harjoitella esimerkiksi tukioppilastoiminnassa. Työelämätaitojen ja yrittäjyyden vahvistuminen tukee valmistautumista jatko-opintoihin ja työelämään.

Työelämä- ja yrittäjyystaitojen oppimisessa koulut käyttävät NY-ohjelmia (Minä + Sinä = Me, NY Mitä ihmiset tekevät ja NY Oma talous / NY Oma juttu). Vaihtoehtoisesti oppilaat voivat suorittaa perusopetuksen aikana kolme diplomia: Sisupussi-diplomi (1.–2. lk.), Projekti-diplomi (3.–6. lk.) ja Verkosto-diplomi (7.–9. lk.). Koulun vuosittaisessa suunnitelmassa määriteltyjen diplomien täytyy vastata NY-ohjelmassa asetettuja tavoitteita.

Sisupussi-diplomin lähtökohtana on lapsen oma lähipiiri. Diplomia suoritettaessa harjoitellaan lapsilähtöisesti omatoimisuutta ja vastuunkantamista: viedään asiat sisukkaasti loppuun saakka.

Projekti-diplomissa suunnitellaan, organisoidaan, toteutetaan ja arvioidaan oma projekti, joka tukee oppilaan luovuutta. Projektien toteuttamisessa rohkaistaan yhteistyöhön lähikoulujen kanssa.

Verkosto-diplomin lähtökohtana on erilaisissa verkostoissa toimiminen.

Diplomien suorittamisessa hyödynnetään oppiaineiden välistä yhteistyötä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7): Vaikutamme aktiivisesti.

Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisen keskiössä oppilas on aktiivisena toimijana.

Osallisuuden vahvistaminen, oman työn suunnittelu, omien valintojen vaikutuksien ymmärtäminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä ryhmässä toimiminen, vaikuttaminen ja vastuu ovat aktiivisen kansalaisuuden osatekijöitä.

Varhaiskasvatusyksikön opetussuunnitelmassa määritellään osallisuuden muodot. Vastaavasti koulun opetussuunnitelmassa määritellään oppilaskuntatoiminnan lisäksi myös muut osallisuuden vahvistamisen muodot. Asiaa voidaan tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa.

Koulut osallistuvat mahdollisuuksien mukaan ympäristökoulun toimintaan, nuorisovaltuustovaaleihin sekä järjestävät varjovaaleja kunnallis-, eduskunta- ja EU-vaalien yhteydessä.

4 Kasvua, oppimista ja yhtenäistä esi- ja perusopetusta tukeva toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittymisen perusedellytyksenä on toisia arvostava, avoin, vuorovaikutteinen ja luottamusta rakentava keskustelu hallinnon ja koulujen ja **varhaiskasvatusyksiköiden** sekä erilaisen sidosryhmien kesken. Toimintakulttuurin kehittyminen edellyttää aikuisilta vastuullista tapaa toimia eri tilanteissa sekä sitoutumista asetettuihin tavoitteisiin.

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa täsmennetään **yksikön** oma toimintakulttuuri, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet, yhteistyön muodot sekä muun koulutyön käytännön toteuttaminen. Vuosittaisessa suunnitelmassa on mahdollista täsmentää toimintakulttuuriin liittyviä asioita.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista ja kasvamista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Koulun ja **varhaiskasvatusyksikön** opetussuunnitelmassa määritellään, miten opetussuunnitelman perusteiden toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet toteutuvat arjen työssä.

Koulun ja **varhaiskasvatusyksikön** toimintakulttuuria muovataan yhdessä lasten ja nuorten sekä heidän huoltajiensa kanssa. Toimintakulttuurin muodostumisessa on tärkeää tehdä yhteistyötä **varhaiskasvatusyksikköä** ja koulua lähellä olevien sidosryhmien kanssa. Yhteistyön muodot ja sisällöt määritellään tarkemmin **varhaiskasvatusyksikön** ja koulun opetussuunnitelmassa.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuria ohjaavat keskeiset periaatteet: oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä, hyvinvointi ja turvallinen arki, vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely, kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus, osallisuus ja demokraattinen toiminta, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppivan yhteisön periaatteena on, että "emme ole valmiita", vaan meillä on valmius etsiä ja löytää. Aikuiset toimivat oppivan yhteisön periaattein mallina oppilaiden työskentelylle. Tunne osallisuudesta ja turvallinen psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö tukevat vuorovaikutustaitojen oppimista. Rakenteiden tulee olla sellaisia, että ne tukevat yhdessä toimimista ja antavat mahdollisuuden uuden etsimiselle. Pienestä pitäen lasta ohjataan vastuunkantamiseen omista tekemisistään. Vaivannäöstä ja ponnistelusta syntyy onnistumisen tunne.

Oppivassa yhteisössä annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta omasta toiminnasta ja oppimista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Esiopetuksessa ja koulussa oppilaalla on oikeus turvalliseen arkeen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Varhaiskasvatusyksiköiden ja koulun työntekijöiden velvollisuutena on huolehtia siitä, että opetussuunnitelman mukainen opetus ja toiminta, ohjaus, oppilashuolto ja tuki toteutuu kaikkina esiopetus- ja koulupäivinä. Oppilaita ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ketään ei kiusata tai syrjitä eikä aiheuteta vaaraa toiselle.

Varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa aikuisten velvollisuus on puuttua oppilaaseen kohdistuvaan kiusaamiseen. Kaikilla kouluilla on käytössä KiVa-ohjelma. Varhaiskasvatusyksiköissä toimitaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti yhdessä sovittujen toimintatapojen mukaisesti.

Varhaiskasvatussyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan oppilaan hyvinvointiin ja turvalliseen arkeen vaikuttavat asiat. Keinoja varhaiskasvatussyksikön ja koulujen arjen toimivuuteen tarkennetaan yksiköiden vuosittaisessa suunnitelmassa.

Erityistä huomiota kiinnitetään tunnetaitoja ja itsetuntoa vahvistavan toimintakulttuurin toteutumiseen. Tärkeänä tavoitteena on koko koulupolun ajan sosiaalisten suhteiden ja oman elämänhallinnan tukeminen kunkin ikäkauden vaatimalla tavalla.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Oppilaan oman lähiympäristön kartoittaminen ja näkeminen voimavarana antaa mahdollisuuden toimintaympäristön rikastuttamiseen. Omien vahvuuksien löytäminen, erilaiset oppimisympäristöt, hyvän yhteistyön tuottama ilo sekä vastuullisuus ja rohkeus tukevat innostavaa ilmapiiriä ja oppimista. Kannustaminen lisää motivaatiota. Aikuisten tehtävä on ohjata lasten ja nuorten välistä vuorovaikutusta sekä antaa omalla toiminnallaan malleja rakentavasta vuorivaikutuksesta.

Varhaiskasvatussyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan toiminnallisen oppimisen keinoja sekä vuorovaikutuksen ja monipuolisen työskentelyn malleja.

Kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus

Kulttuurisen moninaisuuden ja kielitietoisuuden toteutumisen avainasia on toisen kunnioittaminen.

Varhaiskasvatussyksikön vuosittaisessa suunnitelmassa tulee huomioida monikulttuurisuus sekä monikulttuurisuudet lapset ja perheet. Koulun opetussuunnitelmaan sisällytetään monikulttuurisuussuunnitelma, jonka tavoitteena on yhdenvertaisen toiminnan tukeminen, eri kulttuurien kohtaaminen sekä tiedon lisääminen eri kulttuureista. Asiaa voidaan tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa. Kulttuurisen moninaisuuden osana on myös suomalaisen kulttuurin tunteminen.

Kouluilla on mahdollisuus yhteistyöhön kaupungin nuorisotoimen kanssa (mm. yhdenvertaisuusoppitunnit).

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Varhaiskasvatussyksiköiden ja koulujen toiminnan rakenteiden tulee olla sellaiset, että ne mahdollistavat oppilaiden osallistamisen. Mahdollisuuksia osallistumiseen tulee tarjota oppilaille sekä **varhaiskasvatussyksikön** ja koulun toiminnan suunnittelun että luokkatyöskentelyn tasolla. Koko yhteisön läpäisevät osallistavat toimintatavat antavat tilaisuuden oppilaiden, henkilökunnan ja huoltajien väliselle vuorovaikutukselle.

Opetussuunnitelmassa kuvataan **varhaiskasvatussyksikön** ja koulun osallisuuden, vaikuttamisen ja demokraattisen toiminnan päälinjat. Niitä täsmennetään vuosittaisessa suunnitelmassa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuuden ja tasa- arvon toteutumisessa korostuu **varhaiskasvatussyksikössä** ja koulussa toimivien aikuisten malli. Oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti ja heitä rohkaistaan kohtelemaan muita yhdenvertaisesti. Yhteisön tehtävänä on rohkaista oppilasta toimimaan ja opiskelemaan ilman ennakoasenteita erilaisista rooleista. Oppilaalle tarjotaan valinnanmahdollisuuksia ja heitä ohjataan tekemään tiedostettuja ratkaisuja. Monimuotoisten työtapojen valinnassa korostetaan oppilaan yksilöllisiä lähtökohtia ja niiden huomioonottamista.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön ja kestävään tulevaisuuteen näkyy kaikessa **varhaiskasvatussyksikön** ja koulun toiminnassa sekä valinnoissa, joita arjessa tehdään. Kestävän tulevaisuuden rakentamisen ja vastuullisen ajattelun perusedellytys on suhde luontoon.

Koulun ja **varhaiskasvatussyksikön** opetussuunnitelmaan sisältyy kestävä kehityksen toimintamallit. Niitä tarkennetaan vuosittaisessa suunnitelmassa.

4.3 Oppimisympäristöt

Kouvolan koulujen ja **varhaiskasvatussyksikköjen** oppimisympäristöjen kehittämisessä korostuvat turvallisuus, muunneltavuus, hyvinvoinnin tukeminen sekä oman lähiympäristön hyödyntäminen. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt

muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Niiden tulee palvella kaikkea esiopetuksessa ja koulussa, niin luokassa kuin luokkahuoneen ulkopuolellakin, tapahtuvaa oppimista. Erityisesti **joustavassa** esi- ja alkuopetuksessa oppimisympäristöjen luomisessa huomioidaan mahdollisuus leikkiin.

Oppimisympäristön kehittämisessä tulee oppilaalla olla aktiivinen rooli. Oppimisympäristön merkitys oppimiselle tulee tiedostaa ja sen kehittämisessä tulee erityisesti ottaa huomioon lapsen ja nuoren kehitystaso. Oppimisympäristöjen valinnalla tuetaan oppilaan kokonaishyvintointia: psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kasvua.

Perusopetuksen TVT-strategiassa täsmennetään tieto- ja viestintäteknologian osuus oppimisympäristöistä.

Kouluja ja **varhaiskasvatusyksiköjä** rohkaistaan löytämään omat rikkautensa sekä käyttämään niitä. Myös oma lähialue rohkaistaan ottamaan huomioon, kun pohditaan **varhaiskasvatusyksikön** ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä.

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa täsmennetään oppimisympäristöön liittyviä asioita ja käytäntöjä sekä niihin liittyviä arvioinnin käytäntöjä.

4.4 Työtavat

Työtapojen valinnan tavoitteena on kasvattaa oppilaita vuorovaikutukseen sekä kannustaa heitä kokemaan oppimisen iloa ja riemua. Työtapojen valinnassa korostetaan oppilaan ikäkautta, kehitystasoa, kokemuksellisuutta, elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta. Työtapojen valinnan perusteena tulee olla oppilaslähtöisyys; mitä vanhempi oppilas on, sitä enemmän hänellä on mahdollisuus itse vaikuttaa työtavan valintaan. Toiminnan ja opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. **Joustavan** esi- ja alkuopetuksen keskeisenä työtapana on leikki.

Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden erilaiset tavat oppia. Tarvittaessa opettajan tulee joustavasti pystyä vaihtamaan työtapoja, mikäli oppimista ei valittua työtapaa käyttäen tapahdu.

Oppilaalle tulee antaa aikaa oppimiselle sekä sitä kautta mahdollisuus asioiden syväoppimiseen. Oppilaan tulee oman kehitystasonsa mukaisesti pystyä keskittymään opetettavaan asiaan ilman kiireen tuntua.

Työtavoissa nostetaan esille kaikissa koulussa samanaikaisopetus, joustavat opetusjärjestelyt, yhteistyö aikuisten kesken (monialaisuus), oppilaiden osallistaminen, yhteisöä vahvistavat työtavat, kokemuksellisuus, elämyksellisyys sekä ilmiöihin perustuva oppiminen. Työtapojen valinnassa korostuu monipuolisten työtapojen käyttö sekä toiminnallisuus koko **joustavan** esi- ja perusopetuksen ajan.

Tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen hyödyntäminen työtapana kirjataan kaupungin TVT-strategiaan.

Työtavat kirjataan toimintakulttuurin kohdalle **varhaiskasvatusyksiköiden** ja koulun opetussuunnitelmiin sekä oppiaineiden kohdalle kaupungin opetussuunnitelmaan huomioiden kunkin oppiaineen erityispiirteet. Lukujärjestysten laadinnassa tulee koululla ottaa huomioon mahdollisuus yhdessä tekemiseen. Oppilailta, huoltajilta ja henkilöstöltä saatua palautetta käytetään työtapojen kehittämiseen.

4.5 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

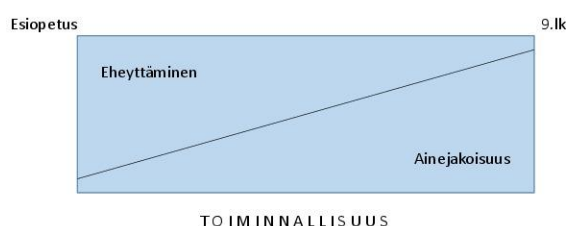
Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on kokonaisuusien ymmärtäminen, yhteistyö, vuorovaikutus ja tiedon syventäminen sekä innovatiivisuus ja luovuus. Eheyttämisessä huomioidaan, että lasta ja nuorta ympäröivä maailma on täynnä erilaisia asioita, jotka liittyvät oppimiseen. Opetuksen eheyttämisessä nähdään myös, että oppilaan elämä on kokonaisuus ja **varhaiskasvatusyksikössä** ja koulussa tuetaan sitä.

Mitä pienempi lapsi on kysymyksessä, sitä vahvemmin hänen omat kiinnostuksen kohteensa ovat eheyttämisen lähtökohtana. Myös isommilla oppilailta on oikeus eheyttämisen kautta yhteisöllisyyttä tukevaan toimintakulttuuriin. Heillä on oikeus oppia tietojen soveltamista ja saada kokemuksia osallistumisesta. Opetuksen eheyttämisen kautta opittavien asioiden merkitys omaan elämään vahvistuu.

Kouluja rohkaistaan käyttämään oppiainejakoisuutta vain silloin, kun se on välttämätöntä. Mitä nuorempi lapsi on, sitä enemmän koulussa tai **varhaiskasvatusyksikössä** tapahtuvasta opiskelusta on eheytettyä (ks. kaavio). Myös yläluokkien opiskelusta tulee vuosittain tapahtua eheytetysti vähintään 10 % oppiaineiden välisenä yhteistyönä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja laaja- alaisen osaamisen kehittymistä. Koulujen vuosittaisissa suunnitelmissa määritellään vuosittain vähintään yksi pitkäkestoinen, oppilaan kokemusmaailmaan kuuluva ja

sitä avartava ilmiö, joka voi olla aihepiiriltään ajankohtainen, paikallinen tai yhteiskunnallisesti merkittävä. Ilmiö voi olla myös yhteisesti opittava taito. Vuosittaisissa suunnitelmissa määritellään kunkin ilmiön käsittelylle tavoitteet ja sisällöt, toteuttamistapa ja arviointi. Ilmiöiden käsittelyssä on otettava huomioon sen pitkäkestoisuus, koulussa oppiaineiden välinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Oppilaiden osallistuminen ilmiön valintaan, toteuttamiseen ja arviointiin on välttämätöntä.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävän esi- ja perusopetuksen järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu esiopetus- ja koulupäivästä

Keskeisenä tavoitteena oppimista ja hyvinvointia edistävän esiopetuksen ja koulutyön järjestämisessä on luoda edellytykset sille, että oppilas voi hyvin turvallisessa oppimisympäristössä. **Varhaiskasvatusyksikössä** ja koulussa toimivien kaikkien aikuisten velvollisuus on huolehtia siitä, että niin oppilaan kuin **joustavassa** esi- ja **alku**opetuksessa olevan lapsen oikeudet toteutuvat ja hänelle annetaan tarpeellista, oikea-aikaista tukea.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajan velvollisuus on myös pyrkiä tunnistamaan oppilaan vaikeudet varhaisessa vaiheessa sekä mahdollisuuksien mukaan ennaltaehkäistä oppimisen ongelmien kasautumisen. **Varhaiskasvatusyksikön** ja koulun aikuiset toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa sekä keskenään että yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oma vastuunsa yhteisössä. Sekä **varhaiskasvatusyksiköissä** että kouluissa korostetaan toisen ihmisen loukkaamattomuutta, työn ja työrauhan kunnioittamista sekä sovituista asioista ja tehtävistä huolehtimista.

Varhaiskasvatyüksiköillä ja kouluilla on ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat sekä oppilashuollon yksikkökohtaiset suunnitelmat, joihin on kirjattu toimenpiteet ja vastuut oppilaan hyvän ja turvallisen koulupäivän takaamiseksi.

5.2 Osallisuus **varhaiskasvatyüksiköissä** ja kouluissa

Toiminta **varhaiskasvatyüksiköissä** ja kouluissa järjestetään niin, että sen perustana on lasten ja nuorten osallisuus ja kuulluksi tuleminen kunkin ikäkauden mahdollistamalla tavalla. Työskentelyn lähtökohtana on oppimiskäsitys, jossa lapsi ja nuori nähdään aktiivisena toimijana.

Oppilaan oman kokemusmaailman ja kiinnostuksen kohteiden esille tuominen motivoi uusien asioiden oppimista. **Varhaiskasvatyüksiköissä** ja kouluissa rohkaistaan oppilasta toimimaan itselleen luontaisella tavalla opettajan toimiessa ohjaajana.

Työtavat ja erilaiset oppimisympäristöt valitaan siten, että ne tukevat oppilaan osallistamista. Myös koko **varhaiskasvatyüksikköä** ja koulua koskevaan yhteisölliseen toimintaan otetaan jo suunnitteluvaiheessa oppilaat mukaan.

Kouluilla toimii oppilaskunta. Oppilaskunnan on luonteva tehdä yhteistyötä koulunuorisotyön, nuorisovaltuuston, koulujen johtoryhmien ym. kanssa. Oppilaskunnalla on myös mahdollisuus kutsua asiantuntijoita ja vierailijoita kouluun.

Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan osallisuuden muodot ja oppilaskunnan toiminnan peruseriaatteet. Osallisuuteen liittyviä asioita täydennetään koulun vuosittaisessa suunnitelmassa erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien kohdalla. **Varhaiskasvatusyksikön** opetussuunnitelmassa määritellään osallisuuden muodot, joita täydennetään vuosittaisessa suunnitelmassa.

5.3 Yhteistyö

5.3.1 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun yhteistyön lähtökohtana huoltajien kanssa on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteinen arvokeskustelu huoltajien kanssa antaa pohjan vankalle yhteistyölle. Viestinnän ja tiedonsiirron riittävyydellä ja avoimuudella sekä rakentavan palautteen antamisella kehitetään vuorovaikutusta lapsen ja nuoren elämässä olevien aikuisten kesken. Positiivinen palaute kannustaa oppilasta uusien asioiden oppimisessa.

Yhteistyötä **varhaiskasvatusyksiköissä** ja kouluissa tapahtuu sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yksilötasolla huoltajien tulee saada riittävä tieto lapsensa kasvusta ja oppimisesta.

Esiopetuksessa keskeisintä ovat päivittäiset kohtaamiset ja kohtaamiset huoltajan kanssa. Kouluilla ja **varhaiskasvatusyksiköissä** järjestetään monipuolisia ja toiminnallisia vanhempainiltoja ja erilaisia tapahtumia.

Varhaiskasvatusyksiköiden ja koulujen toimintakulttuuri lähtee avoimuudesta, huoltajia rohkaistaan yhteistyöhön. Vanhempainryhmien toimintaa järjestetään mahdollisuuksien mukaan ja huoltajia rohkaistaan keskinäiseen vuorovaikutukseen. Huoltajan on mahdollista osallistua lapsen esiopetus- tai koulupäivään.

Jokainen **varhaiskasvatusyksikkö** ja koulu määrittelee omassa opetussuunnitelmassaan kasvatusyhteistyön muodot. Lisäksi yhteistyön malleja on mahdollista tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa.

5.3.2 Varhaiskasvatusyksikön ja koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Varhaiskasvatusyksikön ja koulun aikuisten yhteistyö toimii mallina oppilaiden yhteistyölle. Yhteistyötä tehdään eri muodoissaan arjen työssä mm. yhteissuunnitteluna, opetuksen toteuttamisena samanaikaisopetuksena, oppimisen arviointina sekä oppilashuollon toteuttamisena.

Yhteistyö varhaiskasvatusyksiköiden ja koulun sisällä näkyy erityisesti laaja-alaisten alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Yhteistyöhön osallistuu koko henkilöstö sekä oppilaat. Yhteistyötä varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa tapahtuu yksikön sisällä myös henkilökunnan ja oppilaiden välillä. Varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa yhteistyö näkyy tiiviinä tiimityönä koko kasvatusyhteisön kesken, kouluissa mm. joustavina opetusryhminä.

Koulut ja varhaiskasvatusyksiköt tekevät yhteistyötä opetussuunnitelman toteuttamisen eri osa-alueilla kaupungin eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään kulttuurikasvatus- ja kirjastopalveluiden, liikuntatoimen ym. kanssa, kouluissa lisäksi nuorisopalveluiden kanssa.

Varhaiskasvatussyksikön ja koulun opetussuunnitelmassa määritellään alueellinen yhteistyö toisten koulujen ja **varhaiskasvatussyksiköiden** kanssa. Painopiste on lähikoulujen ja **vertaispareina (joustava esi- ja alkuopetus) toimivien varhaiskasvatussyksiköiden** välisessä yhteistyössä. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös yhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa.

Vuosittaisessa suunnitelmassa voidaan määritellä vaihtuvat tavat tehdä yhteistyötä.

5.4 Kouluissa käytävät kasvatustalkut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Koulut laativat kasvatustalkut ja kurinpidollisten keinojen käyttöä koskevan suunnitelman **opiskeluhoitosuunnitelmaan**. Suunnitelmassa kuvataan opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.3. (**Opetushallituksen muutosmääräys opetussuunnitelman perusteisiin 10.5.2022**) määritellyt asiat.

5.5 Opetuksen järjestämistapoja

5.5.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus kouluissa

Opetus järjestetään Kouvolan peruskouluissa pääsääntöisesti siten, että oppilaat etenevät opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän mukaisesti. Joissakin tapauksissa on kuitenkin luokallista järjestelmää joustavammin syytä ottaa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet opinnoissa etenemisessä. Vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa oppilas etenee oman opinto-ohjelman mukaisesti joko hitaammin tai nopeammin kuin luokallisessa järjestelmässä. **Kouvolassa lautakunnan päätöksen mukaisesti kaikki joustavan esi- ja alkuopetuksen oppilaat opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti.**

Yksilöllisen opinto-ohjelman mukaan opiskeleville oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma (erityisen tuen oppilaalle HOJKS), jossa määritellään ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä sille, että oppilas voi aloittaa seuraavan opintokokonaisuuden opiskelun tai jolloin hänelle voidaan antaa päättötodistus, mikäli oppilas on edennyt opinnoissaan päättövaiheeseen. **Joustavan esi- ja alkuopetuksen oppilaiden oppimissuunnitelmana toimii arviointijuna.**

Oppilaan arvioinnissa vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen merkittävin jousto on, että oppilas ei jää luokalleen mahdollisten puuttuvien tai hylättyjen suoritusten vuoksi, vaan lukuvuoden päättyessä hän saa lukuvuositodistuksen ja jatkaa seuraavan lukuvuoden alkaessa opintojaan siitä, mihin ne ovat edellisen lukuvuoden päättyessä jääneet. Opetuksen järjestämisessä

pyritään siihen, että oppilas saa jatkaa opintoja omassa opetusryhmässään. Päätövaiheessa oppilas jää 9. luokalle, suorittaa opinnot loppuun ja saa päättötodistuksen.

5.5.2 Yhdysluokkaopetus kouluissa

Yhdysluokassa edetään vuosikursseittain äidinkielessä, muissa kielissä sekä matematiikassa. Samaa aihekokonaisuutta ja oppisisältöä voidaan näissäkin oppiaineissa yhdistää. Vuorokursseja voidaan noudattaa seuraavissa oppiaineissa: ympäristöoppi, uskonto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä taide- ja taitoaineet (vuosiluokat 1–6) sekä biologia ja maantieto fysiikka ja kemia, terveystieto, oppilaanohjaus ja taide- ja taitoaineet (vuosiluokat 7–9).

Vuosiviikkotunteja ei tasata luokkatasojen välillä. Tämä perustuu koulusta toiseen muuttavalle oppilaalle syntyviin hankaluuksiin ja yhdysluokiksi yhdistettävien luokkatasojen muutoksiin kouluissa eri lukuvuosina. Oppilaan muuttaessa toiseen kouluun vastaanottava koulu huolehtii siitä, että oppilaalla ei jää oppisisältöjä opiskelematta muuton vuoksi liittyen vuorokursseihin

Vuosiluokkiin sitomatonta yhdysluokkaopetusta voidaan toteuttaa erityisluokilla ja joustavassa perusopetuksessa sekä yksittäisten oppilaiden kohdalla erikseen päätettäessä myös yleisopetuksessa.

5.5.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kouluissa

Perusopetuksessa etäyhteyksiä voidaan hyödyntää eri oppiaineiden, mm. valinnaisten kielten, uskontojen, oman äidinkielen (muu kuin suomi) ja valinnaisaineiden opetuksessa sekä kerhotoiminnassa. Tavoitteena on lisätä oppilaiden mahdollisuuksia monipuoliseen opiskeluun, tukea oman äidinkielen osaamista ja rikastaa oppimista koulun koosta tai sijainnista riippumatta.

Etäyhteyksillä tuetaan oppilaan oppimista ja opiskelua poikkeavissa tilanteissa esimerkiksi sairausjakson aikana. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimista sekä edesauttaa oppilaan pysymistä ryhmän jäsenenä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä voidaan lisätä koulujen opettajien ja oppilaiden välistä verkostoitumista. Yhteistyötä voidaan tehdä kaupungin sisällä, eri kaupunkien välillä ja kansainvälisesti.

Opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Poikkeavissa tilanteissa oppilaan

opetusjärjestelyistä sovitaan yhdessä kodin ja koulun kanssa. Perusopetuksen TVT-strategiassa määritellään etäyhteyksien laitteisto-, ohjelmisto- ja verkkovaatimukset.

5.6 Joustava perusopetus kouluissa

Joustavalla perusopetuksella eli JOPO:lla tarkoitetaan toimintamuotoja, joilla ehkäistään koulun keskeyttämistä ja nuorten jäämistä vaille päättötodistusta. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia työmuotoja ja opiskelua työpaikoilla, aidoissa työympäristöissä. Lisäksi kehitetään nuorten tukimuotoja, kuten ongelmien varhaista havaitsemista ja varhaisen puuttumisen keinoja, yksilöllisesti kohdennettuja tuki- ja neuvontapalveluja sekä toiminnallisia ja/tai työpainotteisia opetus- ja työmuotoja.

Toiminnassa tehostetaan niin ikään moniammatillista, eri organisaatioiden yhteistyötä, johon osallistuvat peruskoulut, kuntien nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimi sekä ammatilliset oppilaitokset, lukiot ja mahdolliset nuorten työpajat. Myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä lisätään ja erilaisin työmuodoin pyritään tukemaan vanhempia näiden kasvatustyössä.

Joustavan perusopetuksen tavoitteet

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on

- tukea oppilaan koulumotivaatiota ja ehkäistä koulutuksesta putoamista oikea- aikaisella ohjauksella.
- tukea peruskoulun loppuunsaattamista, edistää toisen asteen koulutukseen siirtymistä yksilöllisellä tuella.
- antaa nuorille kokemuksia työpainotteisista opiskelumuodoista ja perehdyttää myös työelämään.
- elämänhallintataitojen kehittyminen.

Joustava perusopetus toteutuu Kouvolassa kaupunkitason pienryhmäopetuksena. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain muun opetuksen yhteydessä.

Opiskelussa noudatetaan koulun opetussuunnitelman tavoitteita, mutta opetusjärjestelyt ovat joustavia, yksilöllisiä ja toiminnallisia. Opiskelu tapahtuu lähiopetuksena, työpaikkaoppimisena tai muissa oppimisympäristöissä.

JOPO-luokkien oppilaille pyritään lukuvuoden aikana järjestämään intensiivijaksoja (leirit ym.). Osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön lisätään osallistumalla koulun yhteisiin tapahtumiin, juhliin ym.

Joustavaan perusopetukseen siirretyille oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai hänelle aikaisemmin laadittua oppimissuunnitelmaa tarkistetaan. Oppilaalle voidaan tehdä poikkeuksellisesti tarvittaessa myös erityisen tuen päätös, jolloin hänelle laaditaan oppimissuunnitelman sijaan HOJKS.

Opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti.

Joustavan perusopetuksen oppimisympäristöt

Joustavan perusopetuksen oppimisympäristöjä ovat oman luokan ja koulun tilojen ohella esim. leirikoulut (intensiivijaksot), luonto, kirjastot, työpaikat, yritykset, museot ja kaupungin eri toimipisteet.

Opintokäyntien avulla monipuolistetaan oppimista. Aidossa ympäristössä perehdytään opetussuunnitelman tavoitteista johdettuihin oppimistehtäviin sekä laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueisiin.

Intensiivijaksojen aikana on mahdollisuus hyödyntää seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa, jota joustavassa perusopetuksessa käytetään ennen kaikkea sosiaalisen kasvatuksen menetelmänä. Intensiivijaksojen tavoitteena on ryhmäyttää oppilaita ja heidän kanssaan työskenteleviä aikuisia, tarjota mahdollisuuksia keskustella erilaisista elämään liittyvistä asioista sekä antaa nuorelle mahdollisuus arvioida omia vahvuuksiaan ja kokea onnistumisen elämyksiä.

Työpaikkaopiskelu

Työpaikkaopiskelu suunnitellaan ja toteutetaan oppilaan omista lähtökohdista käsin. Tavoitteena on perehdyttää oppilas työelämään ja auttaa häntä löytämään itselleen sopiva ammattiala tai koulutusvaihtoehto peruskoulun jälkeen.

Työpaikkaopiskeluun kuuluvat seuraavat vaiheet:

- työpaikan hankkiminen: oppilas itse tukea antavan työntekijän avustuksella
- työpaikkaopiskeluun valmentautuminen

- opiskelu ja ohjaus työpaikalla, reflektointi koulupäivien aikana
- oppimistehtävät työpaikalla
- opiskelijan arviointi
- kokemusten ja opitun reflektointi.

Työpaikkajakso sovitaan kunkin työpaikan kanssa joustavasti. Jakso sisältää sekä työ- että koulupäiviä.

Oppilaan työpäivä on kuuden tunnin mittainen, mutta työajasta voidaan myös erikseen sopia. Oppilas osallistuu työpaikan työtehtäviin ja oppii samalla työelämän pelisääntöjä. Koulu on vakuuttanut oppilaan työpäivien ajaksi. Koska työpaikkaopiskelu on osa joustavaa perusopetusta, siitä ei makseta palkkaa. Työpaikalla oppilaalle määrätään työpaikkaohjaaja.

Työpaikkajaksojen päätteeksi opettaja / tukea antava työntekijä, työpaikkaohjaaja sekä oppilas käyvät yhteisen arviointikeskustelun ja oppilas saa työtodistuksen.

Oppilas, joka opiskelee yleisopetuksen luokassa käyttäen hyväkseen joustavan perusopetuksen menetelmiä, voi myös osallistua työpaikkaopiskeluun.

Työpaikkaopiskelu määritellään oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

Opetuksen painopiste, eheyttäminen JOPO-luokassa

Joustavan perusopetuksen painotusalueena on työpaikkaoppiminen. Opetuksen eheyttämisessä hyödynnetään työpaikkaopiskelua.

Valinnaisaineiden opetus JOPO-luokissa

Joustavan perusopetuksen oppilaiden valinnaisaineiden on mahdollista poiketa koulun muiden oppilaiden opetussuunnitelmassa määritellyistä valinnaisaineista. Valinnaisaineet on mahdollista opiskella joko osin tai kokonaan yleisopetuksen ryhmissä aineopettajien johdolla. JOPO-luokkien oppilaiden valinnaisaineiksi voidaan kirjata myös työpaikkajaksoilla tehtäviä opintokokonaisuuksia tai niiden osia.

Yhteistyö kotien kanssa

Huoltajien kanssa tehdään pitkäkestoista, tehostettua yhteistyötä, jonka avulla kodit pyritään sitouttamaan oppilaan opiskelun ja elämänhallinnan tukemiseen. Yhteistyömuotoja ovat mm. vanhempainillat, huoltajien henkilökohtaiset tapaamiset, perhetapaamiset, yhteiset

tapahtumat, puhelin- ja sähköpostiyhteydet. Oppimissuunnitelma tai HOJKS laaditaan yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Yhteistyössä kotien kanssa opettaja ja JOPO-kuraattori toimivat työparina.

Oppilashuollon järjestäminen

JOPO-luokkien oppilashuolto toimii osana koulun yhteisöllistä ja yksilökohtaista oppilashuoltoa. Joustavan perusopetuksen oppilaille tulee antaa tehokas pedagoginen ja oppilashuollollinen tuki ja hänelle on pyrittävä rakentamaan riittävän tehokas turvaverkko.

Oppilaan arviointi ja todistukset

JOPO-luokkien arviointi noudattaa kaupungin ja koulun opetussuunnitelman mukaista oppilasarviointia. Työpaikkajaksoilta saatua palautetta hyödynnetään oppilaan arvioinnissa.

Oppilaalle voidaan tarvittaessa antaa todistukseen liitteitä, joissa kuvataan opintoja tarkemmin.

5.7 Opetus erityisissä tilanteissa esi- ja perusopetuksessa

Kouvolan kaupunki järjestää perusopetuslain mukaista sairaalaopetusta **Kymsoten** lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen ja poliklinikoiden hoitosuhteessa oleville esi- ja perusopetuksen oppilaille Tähteenkadun koulun sairaalaopetuksen yksikössä.

Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö, yksikkö- ja koulukonsultaatiot ja ohjaustoiminta. Opetuksessa painottuu opetuksen osana pedagoginen kuntoutus, esiopetusta ja koulunkäyntiä ylläpitävä opetus sekä oppimis- ja koulunkäyntitaitojen arviointi.

Sairaalaopetuksen yksikössä on sekä osastopaikkoja että avopaikkoja. Avopaikoille ohjataan vahvan hoidollisen tuen tarpeessa olevia esi- ja perusopetuksen oppilaita ensisijaisesti tuki- ja arviointijaksoille. Oppilas säilyy oman yksikkönsä oppilaana myös sairaalaopetuksen ajan. Hänen opetuksessaan noudatetaan oman yksikön opetussuunnitelmaa ja näin ollen yhteistyö omaan esiopetusyksikköön tai kouluun on vahvaa. Omasta yksiköstä nimetään vastuuhenkilö yhteistyöhön ja yhteistyön käytänteistä on sovittava kirjallisesti. Näin varmistetaan parhaiten paluu omaan ryhmään ja kouluun sairaalaopetuksen jälkeen.

Mikäli oppilas on kykenemätön opiskelemaan omassa esiopetusryhmässään tai kouluympäristössä, hänen opetuksensa voidaan järjestää joko osittain tai kokonaan erityisin opetusjärjestelyin muussa ympäristössä ja sellaisin toimintamallein, joiden avulla oppilas pystyy edistymään opinnoissaan. Opetuksesta on vastuussa oppilaan oma esiopetusyksikkö tai koulu. Hänelle tehdään päätös erityisistä opetusjärjestelyistä ja hänelle nimetään tutkiva opettaja.

5.8 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

5.8.1 Koulun kerhotoiminta

Koulut määrittelevät vuosittaisessa suunnitelmassaan kerhotoiminnan tarpeet, resurssit ja toteutuksen. Kerhotoiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä kuullaan oppilaskuntaa, mahdollisesti myös huoltajia. Koulut voivat myös toteuttaa kerhotoimintaa osana joustavaa koulupäivän rakennetta.

5.8.2 Koulun kirjastotoiminta

Peruskouluissa hyödynnetään kirjaston kouluille tarjoamia palveluita mahdollisuuksien mukaan. Kirjastoa voidaan käyttää kaikkien aineiden opiskelussa ja erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Kouluja kannustetaan tekemään yhteistyötä kirjastojen kanssa tiedonhankinnassa, lukuinnostukseen kannustamisessa sekä mediakasvatuksessa. Kirjaston kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu oppilaan aktiivinen rooli, oppiminen tapahtuu itse tekemällä ja kokeilemalla. Kouvolan kaupungin kirjastoilla on käytössä kouluille suunnattu kirjastoreitti, johon on kirjattu kirjastojen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet eri vuosiluokille.

Koulukirjastoissa oppilaat otetaan mukaan kirjaston kehittämiseen sekä kirjaston teemapäivien ja -viikkojen suunnitteluun. Oppilaille voidaan antaa erilaisia vastuutehtäviä koulukirjastossa.

5.8.3 Kouluruokailu

Kouluruokailu ylläpitää vireyttä ja tukee oppilaan hyvinvointia sekä tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailu on osa opetusta ja linkittyykin monissa oppiaineissa käsiteltävään terveysteemaan. Ruokailutilanteissa harjoitellaan terveellisen aterian koostamista ja sosiaalisia taitoja. Koululounaan tulee olla virkistyshetki työpäivän lomassa.

Kouluruokailussa tarjottavan lounaan tulee olla tasapainoinen ja monipuolinen eli ravitsemussuosittelun mukainen. Suunnitellun ravintoainesisällön toteutumiseksi oppilasta

kannustetaan syömään kaikki aterian osat: lämmin ruoka, kasvislisäke, maito, leipä ja leipärasva.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kouvolassa toimii Palveluraati-työryhmä, joka koostuu oppilaista, opettajista, ohjaajista ja ruokapalveluhenkilöstöstä. Palveluraadin tehtävänä on suunnitella ja arvioida kouluruokailuun liittyviä asioita.

Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Ruokapalveluhenkilöstö toimii kouluruokailussa oheiskasvattajina. Ruokailuvalvontaan nimetyn opettajan velvollisuus on valvoa oppilaiden ruokailua. Kouluruokaloissa on lisäksi esimerkkinä koululounaan malliannos.

Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa. Keskustelulla tuetaan oppilaiden kasvua ja kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti mm. asiakaskyselyiden avulla. Kouvolassa järjestetään vuosittain Ruokahetki-viikko, jonka aikana erityisesti tiedotetaan kouluruokailuun liittyvistä asioista.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Kouvolan kaupungissa on luotu Ravitsemuskäsikirja, joka ohjaa kouluruokailua.

Mikäli oppilaalla on erityisruokavalio terveydellisistä syistä, se tulee tarkistaa oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa aina vuosittain. Erityisruokavalion lisäksi Kouvolan kouluissa on tarjolla kasvisruokavalio. Lisäksi uskonnolliset ja eettiset syyt otetaan huomioon ruokalistaa suunniteltaessa.

5.8.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteinen toiminta

Peruskoulut määrittelevät koulupäivän ja opetuksen rytmittämisen vuosisuunnitelmassaan kasvun ja oppimisen kannalta mielekkäästi noudattaen perusopetuslakia, -asetusta sekä valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.

Joustavan koulupäivän rakenne mahdollistaa oppilaiden toiminnallisuuden lisäämisen osana koulupäivää. Toiminnallisuus voi olla tukioppilaiden ja oppilaskunnan toimintaa, ulkopuolisten toimijoiden vetämiä tuokioita tai projekteja oppilaille sekä välkkäri- ja kerhotoimintaa.

Koulupäivä aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Koulu määrittää vuosittaisessa suunnitelmassaan tavat, joilla päivänavaukset koulussa toteutetaan. Päivänavauksen voi pitää opettaja, oppilas tai koulun ulkopuolinen taho. Päivänavauksen toteutus voi olla toiminnallinen, yhteisöllisyyttä tukeva.

Koulu määrittää vuosittaisessa suunnitelmassaan lukuvuoden aikana toteutettavat yhteiset tapahtumat. Koulun yhteiset tapahtumat tukevat koulun toimintakulttuuria. Tapahtumissa tulee esiin koulun omaleimaisuus ja sijainti lähiympäristön antamalla mahdollisuuksilla. Kouvolan kaupungissa pyritään tukemaan kaikkia kouluja saamaan kasvun ja oppimisen kannalta monipuolinen tapahtumatarjonta vuosittain.

5.8.5 Koulumatkat ja -kuljetukset

Perusopetuksen koulukuljetuksissa on periaatteena, että oppilaiden koulumatkaan kuuluu omatoimisesti kuljettavaa koulumatkaa joko bussipysäkille tai koulukuljetusten noutopisteelle ja niiltä kotiin. Näin myös kuljetuksen piirissä oleville oppilaille tulee päivittäistä hyötyliikuntaa, joka tukee oppilaan terveyttä ja edistää kuntoa. Noutopisteitä ja käveltävää matkaa määritettäessä huomioidaan liikenneturvallisuus sekä oppilaan yksilölliset ominaisuudet.

Huoltajien toivotaan kannustavan oppilaita omatoimiseen liikkumiseen siten, että oppilaat kulkevat koulumatkan itsenäisesti, jolloin koulumatka tukee lapsen liikuntatarpeita.

Varhaiskasvatusyksiköt ja koulut kirjaavat lukuvuosi- ja toimintasuunnitelmiin suunnitelman odotusaikojen valvonnasta ja ohjauksesta sekä koulumatkoihin liittyvistä menettelytavoista ja yhteyshenkilöistä.

Koulumatkoilla tapahtuva kiusaaminen, väkivalta ja häirintä käsitellään osana koulujen turvallisuuskasvatusta. Kuljetusten aikana tapahtuneesta epäasiallisesta käytöksestä keskustellaan koulussa. Epäasiallista käyttäytymistä pyritään ennaltaehkäisemään käytettävissä olevin keinoin.

Perusopetuksessa huoltajia informoidaan koulukuljetuksiin liittyvissä asioissa ensisijaisesti sähköisen järjestelmän kautta, vanhempainilloissa sekä tarvittaessa muilla tavoin. Myös huoltajien tiedottamiseen liittyvät toimintatavat kirjataan yksikkökohtaisiin suunnitelmiin.

5.8.6 Kuljetus esiopetuksessa

Esiopetuksessa noudatetaan Kouvolan kaupungin esi- ja perusopetuksen periaatteita.

6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Kouvolan perusopetuksen yhteiset, valtakunnallisia perusteita täydentävät arviointia koskevat linjaukset kuvataan tässä luvussa 6.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2020) määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Koulujen on mahdollista tehdä omia täydennyksiä opetussuunnitelman lukuun 6 ottaen huomioon opetussuunnitelmaperusteiden ja Kouvolan perusopetuksen arviointilinjausten velvoittavuus.

Kouvolan opetussuunnitelmat ovat huoltajan luettavissa Pedanetissa perusopetuksen sivuilla sekä jokaisen koulun omilla Pedanet-sivuilla. Lukuvuoden tai jakson alkaessa koulu tiedottaa huoltajia sekä yleisistä arviointiperusteista (rehtori) että kunkin oppiaineen omista arviointiperusteista (opettajat). Tiedottaminen tapahtuu esimerkiksi Wilman ja vanhempainiltojen välityksellä.

Yhteistyö huoltajien kanssa on avointa ja perustuu hyvään keskinäiseen vuorovaikutukseen. Tiedottamisen lisäksi huoltajille tulee antaa mahdollisuus keskusteluun ja kysymysten esittämiseen arvioinnista. Luokilla 1-3 huoltajat kutsutaan opettajan ja oppilaan kanssa yhteiseen arviointikeskusteluun lukuvuoden aikana. Heillä on myös mahdollisuus osallistua luokilla 4-6 sekä vähintään kerran yläkoulun aikana järjestettävään opettajan ja oppilaan väliseen oppilaskeskusteluun. Arviointi- ja oppilaskeskustelua kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman [luvussa 6.1](#).

6.1 Formatiivinen arviointi

Vuosiluokilla 1-3 käytävät arviointikeskustelut ja vuosiluokilla 4 -6 ja yläkoulun aikana vähintään kerran käytävät oppilaskeskustelut ovat osa formatiivista arviointia.

Arviointikeskustelut pidetään marras-huhtikuun aikana. Keskustelujen tueksi on laadittu eri ikäkausille yhteinen itsearviointipohja (Wilma), jossa käsitellään työskentelytaitoja, käyttäytymistä ja oppiaineissa edistymistä sekä asetetaan tavoitteita oppimiseen ja muuhun

koulunkäyntiin. Koulut voivat halutessaan käyttää myös omia arviointikeskustelupohjiaan kuitenkin niin, että keskustelun ajankohta ja osallistujat merkitään Wilmaan.

Oppilaskeskustelut pidetään lukuvuoden aikana koulun lukuvuosisuunnitelmassa määriteltynä ajankohtana. Oppilaskeskusteluun osallistuvat oppilas ja opettaja, halutessaan myös huoltaja. Oppilaskeskustelun tavoitteena on tukea oppilasta koulunkäynnissä sekä asettaa tavoitteita oppimiselle. Opettaja tiedottaa huoltajia keskustelussa esille tulleista asioista. Wilmaan kirjataan pidetyn oppilaskeskustelun ajankohta.

Koulut voivat halutessaan järjestää arviointikeskustelut kaikilla luokka-asteilla.

6.2 Käyttäytymisen arviointi

Kouvolan kaupungin perusopetuksen oppilaiden käyttäytymisen tavoitteena on, että oppilas

- ottaa huomioon toiset ihmiset ja ympäristön
- noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
- käyttäytyy asiallisesti, toimii tilanteen vaatimalla tavalla ja noudattaa hyviä tapoja.

Vuosiluokilla 1-2 käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti lukuvuositolodistuksen erillisellä liitteellä.

Vuosiluokalla 3 käyttäytyminen arvioidaan lukuvuositolodistuksessa numeroin.

Vuosiluokilla 4-8 käyttäytyminen arvioidaan numeroin väli- ja lukuvuositolodistuksessa, 9. luokalla välitolodistuksessa.

Numeroarvosanaa voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla, joka merkitään todistuksen liitteeksi.

Kouvolan perusopetuksen käyttäytymisen yhteisiä arviointiperusteita vuosiluokilla 3-9 voidaan soveltaa vuosiluokkien 1-2 käyttäytymisen sanallisessa arvioinnissa.

Oppilas (Oppilaan)

10

- suhtautuu koulunkäyntiin myönteisesti ja toimii aktiivisesti kouluyhteisössä
- hoitaa koulutyönsä ja tehtävänsä erinomaisesti
- noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
- asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on esimerkillinen ja ryhmää positiivisesti tukeva
- kunnioittaa työrauhaa, toimii vastuuntuntoisesti ja yritteliäästi
- käyttäytyy kohteliaasti ja hallitsee hyvät käytöstavat kaikissa tilanteissa
- ottaa toiset ihmiset huomioon, toimii oikeudenmukaisesti
- noudattaa sovittuja aikatauluja
- huolehtii ympäristöstä omatoimisesti

9

- suhtautuu koulunkäyntiin myönteisesti
- hoitaa koulutyönsä ja tehtävänsä huolellisesti
- noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
- asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on erittäin myönteinen
- kunnioittaa työrauhaa ja toimii yritteliäästi
- käyttäytyy kohteliaasti ja hallitsee hyvät käytöstavat
- ottaa toiset ihmiset huomioon, ei kiusaa muita
- noudattaa sovittuja aikatauluja
- huolehtii ympäristöstä omatoimisesti

8

- suhtautuu koulunkäyntiin myönteisesti
- hoitaa koulutyönsä ja tehtävänsä pääsääntöisesti hyvin
- noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
- asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on myönteinen
- ei häiritse työrauhaa
- käyttäytyy asiallisesti ja noudattaa hyviä tapoja
- ottaa toiset ihmiset huomioon, ei kiusaa muita
- tulee oppitunnille ajoissa eikä ole luvatta pois
- huolehtii ympäristöstä

7

- suhtautuu koulunkäyntiin vaihtelevasti
- tekee koulutyönsä ja tehtävänsä yleensä, mutta toiminnassa on huomauttamista aika ajoin
- noudattaa yleensä yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
- asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on pääosin myönteinen
- saattaa häiritä työrauhaa
- noudattaa yleensä hyviä tapoja
- ottaa toiset ihmiset huomioon yleensä, mutta saattaa olla osallisena kiusaamistilanteissa
- tulee oppitunnille yleensä ajoissa eikä luvattomia poissaoloja yleensä ole
- huolehtii yleensä ympäristöstä

6

- suhtautuu koulunkäyntiin usein kielteisesti
- koulutyöt ja tehtävät ovat toistuvasti tekemättä, ja toiminnassa on usein huomauttamista
- suhtautuu välinpitämättömästi yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin ja sääntöihin
- asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on usein kielteinen
- häiritsee usein työrauhaa
- käytöstapoihin joudutaan puuttumaan
- ei ota aina toisia ihmisiä huomioon, kiusaa muita oppilaita
- myöhästelee usein, luvattomia poissaoloja on
- on usein välinpitämätön ympäristöä kohtaan

5

- suhtautuu koulunkäyntiin kielteisesti
 - ei tee annettuja tehtäviä ja töitä
 - ei noudata yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä
 - asenne koulunkäyntiä ja toisia kohtaan on kielteinen
 - häiritsee jatkuvasti työrauhaa
 - käytöstapoihin on puututtava toistuvasti
 - myöhästelee jatkuvasti ja luvattomia poissaoloja on paljon
 - ei ota toisia ihmisiä huomioon, kiusaa muita oppilaita toistuvasti
 - on välinpitämätön ympäristöä kohtaan
-

4

- oppilaan käyttäytymiseen ei pystytä puuttumaan koulun käytettävissä olevin keinoin

6.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.3.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa lukuvuoden aikana, että hänellä on hyväksyttävät tiedot ja taidot asianomaisessa oppiaineessa sen jälkeen, kun ko. oppiaineen opetus on päättynyt. Mahdollisuus erilliseen näyttöön on tarvittaessa järjestettävä oppilaalle myös koulutyön päätyttyä.

6.3.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilaalle, jolle on tehty päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opiskelusta ja joka opiskelee yksilöllisen opinto-ohjelman mukaan, laaditaan oppimissuunnitelma (erityisen tuen oppilaalle HOJKS), jossa määritellään ne tiedot ja taidot opintokokonaisuuksista, jotka ovat edellytyksenä sille, että oppilas voi aloittaa seuraavan opintokokonaisuuden opiskelun.

Kaikki joustavan esi- ja alkuopetuksen oppilaat opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti. Jokaiselle oppilaalle määritellään oppimisen ja työskentelyn tavoitteet arviointijuniin (oppimissuunnitelma).

6.4 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Kouvolan perusopetuksen tuntijaossa on taide- ja taitoaineiden valinnaiset sijoitettu vuosiluokittain seuraavasti:

3. lk	1 vvh
4. lk	2 vvh
5. lk	2 vvh
6. lk	1 vvh
7. lk	1 vvh (määritelty kaikilla kouluilla käsityöksi)
8. lk	2 vvh
9. lk	2 vvh

Koulu päättää kaupungin tuntijaon puitteissa omassa opetussuunnitelmassaan, mitä taide- ja taitoaineita kullakin vuosiluokalla tarjotaan.

Soveltavat valinnaisaineet on sijoitettu vuosiluokittain seuraavasti:

4. lk	1 vvh
5. lk	1 vvh
6. lk	1 vvh
8. lk	4 vvh
9. lk	4 vvh

Valinnaisaineiden arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden linjausta: vähintään 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan numeroin vuosiluokilla 3-9. Alle 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan hyväksyty / hylätty.

6.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Valinnaisaineiden arvioinnissa noudatetaan päättöarvioinnissa opetussuunnitelman perusteiden linjauksia: vähintään 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan numeroin. Alle 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan hyväksyty / hylätty.

Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen oppiaineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa ko. oppiaineen arvosanaa.

6.6 Todistukset

6.6.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Kouvolan perusopetuksen lukuvuositolistuksissa oppiaineista annetaan sanallinen arvio vuosiluokilla 1-2. Matematiikka ja äidinkieli arvioidaan laajemmin, muista oppiaineista on mahdollista antaa vapaamuotoista sanallista arviota hyväksytty/hylätty- merkintöjen lisäksi. Käyttäytymisen arviointi on vuosiluokilla 1-2 myös sanallista, jolloin se annetaan todistuksen liitteenä.

Vuosiluokilla 3-8 annetaan numeroarvosana lukuvuositolistuksissa kaikissa oppiaineissa ja käyttäytymisessä. Vuosiluokilla 4-9 annetaan numeroarvosana välitolistuksissa kaikissa oppiaineissa ja käyttäytymisessä.

6.6.2 Lukuvuositolistus

Kaikille Kouvolan kouluille on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaiset yhtenäiset todistukset.

6.6.3 Välitolistus

Kouvolan kouluissa annetaan syyslukukauden päätteeksi välitolistus vuosiluokilla 4.-9. Välitolistuksessa annetaan numeroarvosana kaikissa oppiaineissa ja käyttäytymisessä. Todistus on samanlainen kaikilla kouluilla.

6.6.4 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Erityinen tutkinto on mahdollista suorittaa lukuvuoden aikana perusopetuslaissa ja -asetuksessa ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen linjausten mukaisesti.

7 Kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Tuen järjestämisessä kiinnitetään erityistä huomiota yhteisöllisiin ja oppimisympäristöön liittyviin ratkaisuihin tuen muotoja määritettäessä.

Tuen tarpeesta huolimatta huolehditaan siitä, että oppilas tuntee kuuluvansa ryhmään ja saa onnistumisen kokemuksia työskentelystään. Tämä vaatii oppimistehtävien ja työskentelyn

vaativuuden tarkkaa arviointia. Ryhmään kuulumisen varmistamiseksi tulee käyttää monipuolisia työmenetelmiä, joilla varmistetaan jokaisen osallistumismahdollisuus.

Tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdistetään pedagoginen asiantuntemus sekä muiden ammattihenkilöiden osaaminen.

Tuki toteutetaan ensisijaisesti muuttamalla ennakkoluulottomasti oppimisympäristöä ja toimintaa. Tuen tarpeen ilmaantuessa tai muuttuessa ollaan valmiita muuttamaan toimintatapoja viivytyksettä. Oppimisympäristön muokkaamisessa käytetään myös eri tahojen antamaa informaatiota ja oppimisprosessin seurannasta saatua arviointitietoa.

Tuen jatkumo varmistetaan tiiviillä yhteistyöllä esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen kesken sekä tuen toimintamallien yhtenäistämällä.

7.2 Ohjaus tuen aikana

Ohjaus kuuluu jokaisen työyhteisön jäsenen tehtäviin. Ohjaus on sekä väline tuen tarpeen arvioinnissa että sinällään tuen muoto. Ohjausta käytetään myös osana arviointiprosessia. Esiopetuksessa ohjaus on oppimaan oppimisen edistämistä ja ohjausta. Jokaisessa peruskoulussa on käytössä vuosittain päivitettävä ohjaussuunnitelma. Ohjauksen jatkumo varmistetaan esi- ja perusopetuksen siirtymävaiheissa sekä siirryttäessä toiselle asteelle.

7.2.1 Kodin kanssa tehtävä yhteistyö tuen aikana

Kun oppilaalla ilmenee kasvun, oppimisen tai koulunkäynnin haasteita tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa, kodin ja koulun tai varhaiskasvatusyksikön yhteistyön merkitys korostuu. Opetushenkilöstön tulee olla yhteydessä kotiin viipymättä. Henkilöstöllä on asiantuntijavastuu tiedonsiirtoon ja salassapitoon liittyvissä asioissa.

Perusopetuslain mukaisen tuen antaminen on velvoittavaa, eikä siitä voi kieltäytyä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen tuki on vapaaehtoista.

7.2.2 Monialainen pedagoginen konsultaatio

Esiopetusyksikön henkilöstölle järjestetään mahdollisuus monialaiseen pedagogiseen konsultaatioon tarpeen mukaan. Konsultaation järjestämisestä ja koolle kutumisesta vastaavat yhteistyössä varhaiskasvatusyksikön johtaja ja erityisopettaja.

Perusopetuksessa kolmiportaisen tuen prosessien eri vaiheissa tehdään tarvittavaa monialaista yhteistyötä. Pedagogiseen arvioon perustuva käsittely ja pedagogisen selvityksen tekeminen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön kanssa perusopetuslain mukaisesti. Tarvittaessa käynnistetään yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän työskentely yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

7.3 Yleinen tuki

Yleistä tukea annetaan oppilaalle heti tuen tarpeen ilmetessä. Opettaja ottaa yhteyttä huoltajiin ja pyrkii heidän kanssaan yhteistyössä löytämään keinot oppilaan tukemiseksi. **Varhaiskasvatusyksikön** tai koulun tukimuotoja voivat olla esimerkiksi eriyttäminen, tukiopetus, **opiskelu**huollon palvelut, oppilaanohjaus, oppimisympäristön muokkaus, osa-aikainen erityisopetus ja varhaiskasvatuksen erityisohjaajan tai koulunkäynninohjaajan apu.

Toimintatapoja, **toimintakulttuuria ja oppimisympäristöä** kehitetään niin, että yhteistyötä ja yhdessä tapahtuvaa oppimista hyödynnetään ja oppilaiden erilaisuus kohdataan mahdollisimman hyvin. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri yhteisössä edistävät oppilaan kehitystä **ja hyvinvointia sekä** tukevat hyvää oppimista.

Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteen asettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla. Suunnittelemalla ne osaksi oppilaan päivää, luodaan turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

Ennen seuraavalle tuen tasolle siirtymistä varmistetaan, että kaikki yleisen tuen muodot on käytetty ja kokeiltu.

7.4 Tehostettu tuki

Tehostetun tuen vaiheessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa **vahvistetaan** yleisiä tukitoimia määrällisesti ja laadullisesti. Mikäli tuen tarve liittyy oppisisältöihin, oppimissuunnitelmaan **voidaan kirjata** opetettavien aineiden ydinsisällöt ja erityiset painoalueet. Oppimääriä ei vielä yksilöllistetä.

Tehostettu tuki voi sisältää joustavia opetusjärjestelyjä, eriyttämistä, tiimi- ja samanaikaisopetusta, jakotunteja, tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta, erilaisia oppimista tukevia materiaaleja, äänikirjoja, lisäaikaa kokeissa/tenteissä, oppilaanohjausta, suullisia vastauksia ja avustajapalveluita sekä muuta tukea. Oppilaan arvioinnin perustana on yleinen oppimäärä.

Tehostetun tuen aikana huolehditaan tuen toteutumisen seurannasta ja arvioinnista säännöllisesti ja tarvittaessa muutetaan suunnitelmia. Yhdessä huoltajien kanssa sovitaan, milloin tehostetun tuen jaksoa arvioidaan ja arviointipäivämäärä kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Mikäli arvioinnissa todetaan tehostetun tuen olevan sopivaa ja riittävää sellaisenaan tai muutettuna, voi tehostettua tukea jatkaa. Oppimissuunnitelmaa päivitetään ja tuen tarvetta ja muotoja arvioidaan säännöllisesti yhdessä huoltajan kanssa sovittuina ajankohtina.

Mikäli oppilaalla on tehostettu tuki **esiopetuksen päättyessä**, tuki jatkuu automaattisesti **siirtymävaiheen** yli perusopetukseen. Tämän jälkeen tuen tarpeellisuutta arvioidaan ja oppimissuunnitelma päivitetään koulussa syyslukukauden aikana.

7.4.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu kirjalliseen pedagogiseen arvioon, jonka laativat oppilaan opettajat hyödyntäen huoltajan luvalla oppilaalle tehtyjä muita suunnitelmia ja asiantuntijalausuntoja.

7.4.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi, ja siihen kirjataan oppilaalle järjestettävä tuki määrältään ja laadultaan oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä myös oppilaalle, joka on yleisen tuen piirissä tai oppilaalle, joka opiskelee vuosiluokkiin sitomattoman opetussuunnitelman mukaan.

Oppimissuunnitelmaa laadittaessa korostetaan oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuutta laadintaprosessissa ja toteuttamisessa. Yhteistyössä huoltajan kanssa oppimissuunnitelman laatimiseen otetaan mukaan muut oppilaan ja hänen perheensä kanssa työskentelevät verkostot.

Oppimissuunnitelman sisältöjä ja tavoitteita päivitetään yhteistyössä oppilaan, opettajien ja huoltajien kanssa **tuen tarpeen muuttuessa**.

7.5 Erityinen tuki

Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä, oppilaalle on annettava erityistä tukea.

Esiopetuksen aikana lapsen saama erityinen tuki on tehostettua tukea vahvempaa, yksilöllisempää ja jatkuvampaa. Huoltajan tuen, moniammatillisen yhteistyön ja yksilöllisen ohjauksen merkitys korostuu.

Erityinen tuki järjestetään oppilaan edun mukaisesti ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä hänen esiopetusryhmässään tai lähikoulussaan, tai osittain tai kokonaan erityisryhmässä tai muussa soveltuvassa paikassa. Oppilaan opiskellessa erityisryhmässä pyritään mahdollistamaan osa-aikainen integrointi ja liittyminen ikävertaisryhmään.

Perusopetuksen luokkamuotoista erityisopetusta toteutetaan Kouvolassa sekä alueellisissa pienryhmissä että kaupunkitason erityisluokissa.

Perusopetuksen alueelliset erityisopetuksen pienryhmät on tarkoitettu oppilaille, joiden opetuksellisiin tarpeisiin ei pystytä vastaamaan yleisopetuksen ryhmässä. Ryhmäkoko on kymmenen oppilasta. Oppilaille on tehty luokkamuotoisen erityisopetuksen päätös. He kuuluvat pääasiallisesti yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Kaupunkitason erityisluokkiin ohjataan oppilaita koko kaupungin alueelta. Näiden oppilaiden opetusjärjestelyissä, -menetelmissä ja opetuksessa tarvitaan profiloitunutta erityisosaamista. Oppilaiden opetukselliset tarpeet ovat suuria ja vaativat useimmissa tapauksissa hoitavien ja kuntouttavien tahojen yhteistyötä. Tavoitteena on tarjota oppilaille kuntouttava oppimisympäristö, jossa heillä on mahdollisuus oppia ja kasvaa omien edellytystensä mukaisesti ja samalla välttää alisuoriutuminen. Kaupunkitason erityisluokissa opiskelee oppilaita sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Ryhmäkoot ovat kuusi, kahdeksan tai kymmenen oppilasta

7.5.1 Pedagoginen selvitys

Erityisen tuen esityksen edellytyksenä on oppilaasta tehty kirjallinen pedagoginen selvitys.

Esiopetuksessa olevan lapsen pedagogisen selvityksen kokoamisesta vastaa erityisopettaja. Hän tekee yhteistyötä lapsen, huoltajan ja opettajien kanssa. **Pedagoginen selvitys käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä.** Laadinnassa hyödynnetään aiempia lapsesta laadittuja pedagogisia asiakirjoja sekä mahdollisia asiantuntijalausuntoja. Tarvittaessa hyödynnetään myös huoltajan luvalla lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen esiopetussuunnitelmaa.

Perusopetuksessa pedagoginen selvitys laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja opettajien kanssa. **Pedagoginen selvitys käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä.**

7.5.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöstä esitetään kirjallisesti. Esitykseen sisältyy selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, pedagoginen selvitys.

Esiopetuksessa pedagogiseen selvitykseen sisältyy opettajien sekä **mahdolliset** asiantuntijoiden arviot lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja erityisen tuen tarpeesta. **Varhaiskasvatusyksikön johtaja** tai koulun rehtori tekee esityksen erityisestä tuesta. Esitykseen voi liittää muiden toimijoiden tai asiantuntijoiden lausuntoja tai kannanottoja.

Perusopetuksessa pedagogiseen selvitykseen sisältyy oppilasta opettavien opettajien selvitys ja oppimisen ja koulunkäynnin ryhmän kannanotto oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta, sekä näiden perusteella tehty arvio erityisen tuen tarpeesta, toteuttamisesta ja mahdollisista yksilöllistettävistä oppimääristä.

Ennen erityisen tuen esitystä neuvotellaan huoltajan kanssa. Huoltajan kanta on kirjattava esitykseen ja varmistettava allekirjoituksella. Mikäli huoltajan kanta on kielteinen, järjestetään uusi neuvottelu huoltajan kanssa ennen päätöksen tekoa.

7.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityisen tuen piiriin kuuluvalla oppilaalla tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS, yksikön sisällä sovittujen työnjakojen mukaisesti (prosessiohjaaja, esiopettaja, luokanopettaja, erityisluokanopettaja, ryhmänohjaaja, aineenopettaja tai erityisopettaja). **Varhaiskasvatusyksikön johtaja** ja koulun rehtori ovat vastuussa siitä, että HOJKS tehdään kaikille oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös ja siitä, että asiakirja päivitetään vähintään kerran vuodessa.

HOJKS tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Erityisopettajan roolia asiantuntijana korostetaan HOJKS-prosessissa. HOJKS:ssa asetettuja tavoitteita oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi toteutetaan HOJKS:ssa sovitun työnjaon mukaisesti. Erityisen tuen järjestämisen tapaa arvioidaan vuosittain ja esitetään tarvittaessa erityisen tuen päätöksen muuttamista tai purkamista.

Sekä perusopetuksessa että esiopetuksessa arvioidaan erityisen tuen vaikuttavuutta jatkuvasti yhteistyössä huoltajan, kasvatushenkilöstön ja asiantuntijoiden kanssa.

7.5.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Ennen oppimäärän yksilöllistämistä oppilaan opetusta on eriytettävä monipuolisesti, tuettava eri tukimuodoilla ja oppiaineessa on täytynyt olla määriteltynä erityiset painoalueet. Mikäli oppilas ei annetusta tuesta ja oppiaineen keskeisien sisältöjen tavoitteisiin keskittymisestä huolimatta kykene suorittamaan oppiainetta hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.

Oppiaineen yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä.

Yksilöllistetyn oppiaineen tavoitetaso tulee määritellä jokaiselle oppilaalle yksilöllisesti juuri hänen edellytystensä mukaiseksi, mutta kuitenkin riittävän vaativaksi. Tavoitteet kuvataan selkeästi oppiaineittain ja oppisisällöt kirjataan yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKS:aan.

Ensisijaisena vaihtoehtona on aina oppimäärän yksilöllistäminen. Oppiaineesta vapauttamista tulee välttää.

Huoltajalle ja oppilaalle tulee informoida, mitä vaikutuksia mahdollisella yksilöllistämällä tai oppiaineesta vapauttamisella on jatko-opintoihin.

7.5.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tapahtuu monialaisessa yhteistyössä huoltajan, lasta hoitavan / tutkivan tahon, lapsen varhaiskasvatusta toteuttavan yksikön ja mahdollisten terapeuttien kanssa. Ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tulisi tapahtua riittävän varhain.

Opetuksen järjestämisen vastuu on ensisijaisesti **varhaiskasvatusyksikön johtajalla** tai koulun rehtorilla. Opetuksen käytännön toteuttamisen vastuu on opettajalla, **varhaiskasvatuksen**

opettajalla sekä erityisopettajalla. Opetus järjestetään lapsen kokonaistilanne huomioiden joko integroituna erityisoppilaana tai pienryhmässä. Opetusjärjestelyistä sovitaan tarkemmin lapselle laadittavassa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Huoltajien kanssa keskustellaan etukäteen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja sen eri järjestämismahdollisuuksista ja vaikutuksista. Esitys pidennettyyn oppivelvollisuuteen tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa. Huoltajalle annetaan riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia keskusteluun sekä kysymysten esittämiseen. Huoltajan kanta tulee näkyä tehdyssä esityksessä ja tarvittaessa sitä varten käytetään erillistä liitettä.

Jotta huoltaja saisi riittävää ja oikeaa tietoa pidennetystä oppivelvollisuudesta ja ohjautuminen tapahtuisi riittävän varhain, tarvitaan pidennetyyn oppivelvollisuuden piiriin ohjautumisessa toimivaa asiakaslähtöistä monialaista verkostotyötä.

Pidennetyyn oppivelvollisuuden tarvetta arvioidaan monialaisesti erityisen tuen tarpeen tarkastelun yhteydessä. Mikäli tarvetta pidennettyyn oppivelvollisuuteen ei enää ole, esitetään päätöksen purkua.

7.5.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten, muulla tavoin vammaisten tai vakavasti sairaiden oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta osittain tai kokonaan toiminta-alueittain. Tämä on mahdollista vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Esiopetuksen toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa korostuvat lapsen yksilölliset kuntouttavat ja hoidolliset tavoitteet. Lapsen kanssa työskentelevät kasvattajat perehtyvät riittävästi lapsen oppimista ja kehitystä tukeviin menetelmiin ja kuntouttaviin osatekijöihin sekä tekevät tiivistä yhteistyötä huoltajan sekä hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

Toiminta-alueittain opiskelussa keskitytään taitoihin, jotka auttavat oppilasta suoriutumaan mahdollisimman hyvin itsenäisestä elämästä. Koulupäivät rakennetaan kuntouttaviksi ja kehitystä tukeviksi. Toiminta-alueittain opetuksen järjestämiseen kuuluu vahva yhteistyö hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

Eriyisen tuen päätöksen tarkastelun yhteydessä arvioidaan myös toiminta-alueittain opiskelun tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Mikäli oppilaalla on edellytyksiä opiskella oppiainejakoisen opetussuunnitelman mukaisesti, tehdään päätös siirtymisestä.

7.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.6.1 Tukiopetus

Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu. Opettajan tulee suunnitella työskentely yksilöllisesti oppilaan oppimisen tarpeita vastaavasti siten, että tukiopetuksessa oppilaalla on mahdollisuus opiskella omalle oppimistyyliille ominaisilla tavoilla. Tukiopetuksen avulla pyritään ensisijaisesta tukemaan oppiaineissa edistymistä.

7.6.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoite esiopetuksessa on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen esteitä ja oppimisen vaikeuksia. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja suunnittelee sen toteuttamista yhteistyössä yksikön opettajien kanssa ja sen vaikutuksia lapsen kasvuun ja kehitykseen arvioidaan säännöllisesti tuen kaikilla tasoilla. Osa-aikaisesta erityisopetuksesta tiedotetaan huoltajia vuosittain toimintakauden alkaessa ja aina yksilöllisesti lapsen tuen suunnittelun yhteydessä.

Perusopetuksessa osa-aikaisella erityisopetuksella autetaan oppilasta voittamaan kaikenlaisia oppimisen ja koulunkäynnin esteitä. Osa-aikainen erityisopetus on luonteeltaan kuntouttavaa, eikä kohdistu pelkästään oppiaineisiin liittyviin pulmiin. Erityisopettaja ja luokan- ja aineenopettaja arvioivat erityisopetuksen tarpeen sekä suunnittelevat toteuttamisen ja seurannan yhdessä. Tehostetun ja erityisen tuen oppilailla osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Mikäli oppilaalla katsotaan olevan tarvetta osa-aikaiseen erityisopetukseen, on siihen osallistuminen hänelle velvoittavaa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Koulussa erityisopetuksen pienryhmässä opiskelevan oppilaan opiskelua voidaan myös tarvittaessa tukea osa-aikaisella erityisopetuksella resurssien suomien mahdollisuuksien mukaan. Työmuotoina voi olla esim. erityisopettajan konsultointi tai yhteistyö oppilaan arviointiprosessissa etenkin erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa.

7.6.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Kouvolan kaupungissa oppilaiden tarvitsema avustajapalvelu toteutetaan koulunkäynninohjaajien ja varhaiskasvatuksen erityisohjaajien työpanoksen avulla.

Kouluille myönnetään vuosittain ohjaajaresurssi, joka perustuu tarvearviointiin. Koulutasolla ohjaajien työpanos jaetaan tukea tarvitsevien oppilaiden ja ryhmien kesken. Ohjaajien työpanosta käytetään avustajapalvelun lisäksi erilaisiin joustaviin tukimuotoihin kuten läksykerhojen ohjaamiseen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaamiseen.

Varhaiskasvatusyksikköön voidaan myöntää ohjaajaresurssi tarvearviointiin perustuen. Erityisohjaajaresurssi kohdennetaan pääsääntöisesti yksikkö- ja ryhmäkohtaiseksi, mutta voi myös kohdentua yhden oppilaan tarpeisiin silloin, kun lapsen hoidollisuus on erityisen vaativa. Yksikön johtaja päättää lisäresurssin jakautumisesta omassa yksikössään yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä pedagogiikasta vastaavien varhaiskasvatuksen opettajien kanssa.

Tulkitsemispalvelu toteutetaan suurimmaksi osaksi vaihtoehtoisin kommunikaatiomenetelmiin perehtyneiden ohjaajien avulla. Lisäksi käytetään yksittäistapauksissa ostopalveluna hankittavaa tulkkausta.

Opettajalla ja ohjaajalla on opetuksen järjestämisessä omat tehtävät ja vastuut ja ne tulee selkeyttää vuosittain ryhmä- ja oppilaskohtaisesti.

Apuvälineet myönnetään oppilaalle henkilökohtaisina perustuen pedagogiseen arvioon tai selvitykseen. Henkilöstön tulee osata apuvälineiden käyttö ja heidän tulee olla valmiita opastamaan myös huoltajia niiden käytössä. Osaamisen varmistamiseen haetaan koulutusta, konsultaatiota ja ohjausta. Tukea saavalle oppilaalle mahdollisista yksilökohtaisista ulkopuolisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös.

Opetusta suunnitellaan ja toteutetaan monialaisena asiakaslähtöisenä verkostotyönä. Muiden alojen asiantuntijat voivat toimia kouluyhteisössä antamassa oppilaalle hänen tarvitsemiaan palveluita.

7.6.4 Paikallisia käytänteitä

Koulunuorisotyö

Kouvolassa tehdään koulunuorisotyötä. Koulunuorisotyön suunnitelma laaditaan yhteistyössä nuorisopalveluiden ja koulun henkilökunnan kanssa koulun tarpeiden mukaan. Koulunuorisotyön tavoitteena on yhteisöllisyyteen kasvattaminen, kouluviihtyvyyden lisääminen sekä kiusaamisen ehkäisy, painottuen yhteisölliseen työhön. Lisäksi nuorisopalvelut tarjoaa kouluille ehkäisevää päihdetyötä ja seksuaalikasvatusta.

Koulupolun aikaiset siirtymät

Koulupolun siirtymävaiheissa on keskeisintä taata oppilaan kasvun ja oppimisen tuen jatkumo.

Tuen jatkumon käytäntöjä suunnitellaan ja arvioidaan yhtenä kokonaisuutena. Näin varmistetaan riittävän yhtenäiset toimintamallit ja käytänteet, siten että oppilas saa johdonmukaista ja oikea-aikaista palvelua kasvun ja kehityksen tueksi riippumatta iästä tai toimintaympäristöstä.

Tuen tarvetta tulee **siirtymä**vaiheessa arvioida yhdessä huoltajien, oppilaan, opettajien ja tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Riittäväällä tiedonsiirrolla taataan tukimuotojen jatkumo ja pysyvyys.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Tukeen liittyvistä toimivaltuuksista päätetään Kouvolan kaupungin hallintosäännössä ja niitä tarkennetaan delegointipäätöksillä.

Erityisen tuen päätöksiä valmistelee erikseen nimetyt, asiantuntijoista koostuvat aluekoordinaatioryhmät. Ryhmien jäsenet nimetään vuosittain.

Yhteistyöprosesseja

Verkostoyhteistyön varmistamiseksi kehitetään toimivat yhteistyömallit ja -prosessit toimijoiden kesken sekä kaupungin sisällä että muiden verkostotyöhön osallistuvien tahojen kanssa.

Malleja ja prosesseja kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti.

Joustavat tukimuodot

Joustavat tukimuodot ovat Kouvolan kaupungin **Kasvun tuen yksikön** kautta järjestettyjä ja koordinoituja tukimuotoja oppilaiden opetuksen tukemiseksi.

Joustavia tukimuotoja ovat **mm.** koutsaus, konsultaatio ja tuki- ja arviointijaksot.

Oppimisvaikeuden tunnistaminen

Oppimisvaikeuden tunnistaminen riittävän varhaisessa vaiheessa on kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta tärkeää. Se on yhteistyötä, jossa havainnointi ja arviointi muodostavat kokonaisuuden, jonka perusteella voidaan suunnitella ja toteuttaa oppimista tukevaa kasvatusta ja opetusta. Huoltajan näkemykset otetaan huomioon arviointia tehtäessä.

Esiopetusryhmien opettajat sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajat havainnoivat sekä arjessa että eri menetelmin oppimisvalmiuksia ja sosiaalisia taitoja. Saatu informaatio toimii omalta osaltaan esiopetuksen suunnittelun tukena. Yhteistyössä kartoitetaan esiopetusryhmän oppilaiden ne kehityksen ja oppimisen osa-alueet, joissa nämä esiopetusvuonna tarvitsevat tukea. Tuen muotoja esiopettajat miettivät yhdessä huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa oppilas ohjataan tarkempiin psykologisiin tai muihin tutkimuksiin.

Perusopetuksessa luokanopettajat, luokanvalvojat ja aineenopettajat havainnoivat ja arvioivat oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Arviointien ja niiden dokumentoinnin kautta voidaan oppilaalle tarvittaessa ohjata tukea.

Perusopetuksen laaja-alaiset erityisopettajat havainnoivat oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimista ja kirjaavat havainnot ja arvioinnit pedagogisiin asiakirjoihin yhteistyössä opettajien kanssa. Lisäksi laaja-alaiset erityisopettajat standardoituja yksilö- ja ryhmädiagnostisia testejä ja kokeita koko peruskoulun ajan ongelmien tunnistamiseksi ja niihin puuttumiseksi varhaisessa vaiheessa. Testien avulla voidaan selvittää lapsen valmiuksia ja niiden tulokset voivat toimia lähtökohtina opetuksen sekä tuen suunnittelulle sekä yksilö- että ryhmätasolla. Testit toimivat myös oppilaan kehityksen seurantavälineenä.

Koulupsykologit osallistuvat oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja arviointiin konsultoimalla esi- ja perusopetuksessa. Tarvittaessa oppilaalle tehdään psykologiset tutkimukset. Psykologisilla tutkimuksilla voidaan arvioida oppilaan kognitiivisia valmiuksia, kasvua ja kehitystä sekä tunne-elämää.

Resurssikeskukset

Kouvolassa kaupunkitason luokkamuotoista erityisopetusta tarjoavat koulut sekä maahanmuuttajien opetusta koordinoiva koulu muodostavat yhdessä resurssikeskuksen, joka tarjoaa palveluja esiopetukseen ja perusopetukseen. Konsultoivat erityisopettajat ja maahanmuuttajaopetuksen perehtyneet opettajat toimivat yhteistyössä koulujen ja esiopetuksen henkilöstön kanssa ja pyrkivät yhdessä löytämään ratkaisuja oppilaiden ongelmiin.

Resurssikeskusten palveluja ovat konsultaatio ja vertaistuki, tuki- ja arviointijaksot ja koulutustilaisuudet henkilöstölle. Resurssikeskukset kehittävät omaa osaamistaan erityispedagogisesta ja menetelmäosaamisen näkökulmista ja toimivat verkostomaisen työskentelyn asiantuntija- ja koordinoititehtävissä.

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset periaatteet kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

Huoltajat osallistuvat kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin. Yhteistyötä tulee toteuttaa huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista kasvua, oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Vastuu yhteistyön edellytysten kehittamisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista.

Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus ja oppilaan ikäkaudelle sopiva osallistaminen. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua yhteistyöhön sekä yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä.

Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja **opiskelu**huollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Toimintatavat kuvataan vuosittaisessa suunnitelmassa.

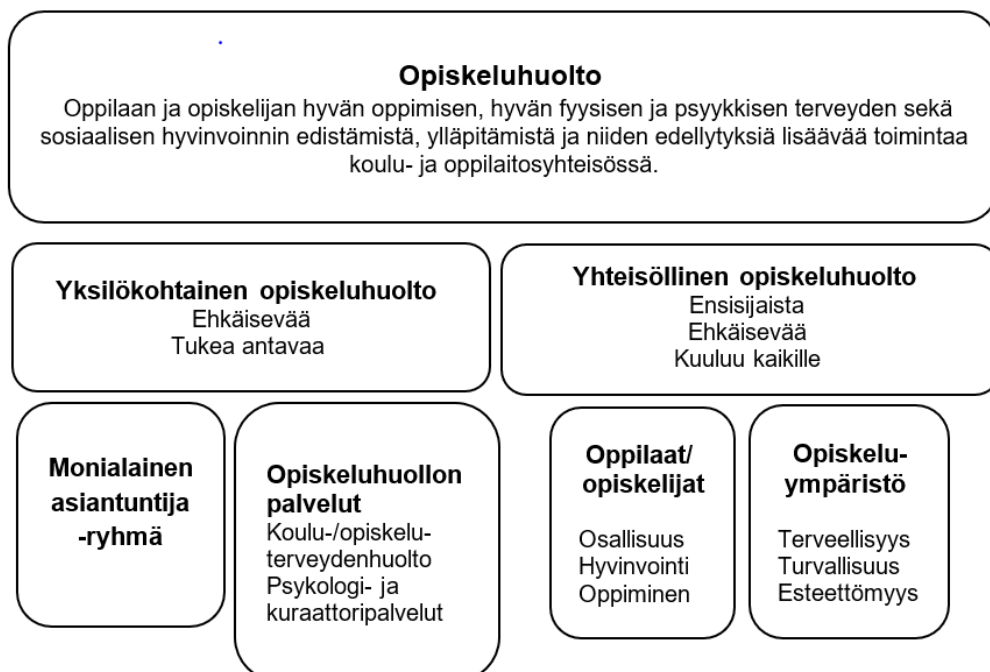
8 Opiskeluhoolto

8.1 Monialainen **opiskelu**huollon yhteistyö

Esiopetuksessa ja koulussa opiskeluhuollon palveluita ovat **lastenneuvolapalvelut**, kouluterveydenhuolto sekä kuraattori-, psykologipalvelut. **Hyvinvointitutorit täydentävät opiskelu**huollon palveluita **kuntakohtaisesti**. **Opiskelu**huoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ja tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi perhe- ja nuorisoneuvola, **perheiden sosiaalityö**, lasten ja nuorisopsykiatrian yksiköt ja nuorisopalvelut.

Opiskeluhuollon toiminnasta tiedotetaan huoltajille koulun sisäisillä tiedotuskanavilla vanhempainilloissa sekä erillisillä tiedotteilla. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus **opiskelu**huollossa huomioidaan yhteisöllisessä **opiskelu**huollon suunnittelussa.

Monialaista **opiskelu**huoltoa säätelee sekä oppilas- ja **opiskelija**huoltolaki että perusopetuslaki.

8.1.1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset ryhmät

Monialainen ohjausryhmä on opetuksen järjestäjäkohtainen **opiskelu**huoltoryhmä, joka vastaa kaupunkitason **opiskelu**huollollisesta suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Yksikkökohtainen **opiskelu**huoltoryhmä vastaa yksikön **opiskelu**huollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Yksittäisiä oppilaita koskevat **opiskelu**huollolliset asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavissa **monialaisissa** asiantuntijaryhmissä.

8.2 Yhteisöllinen **opiskelu**huolto

Koulun **opiskelu**huoltotyötä johtaa koulun rehtori. Koulun yhteisölliseen **opiskelu**huoltoryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja ja **hyvinvointitutor** sekä tarvittaessa muita toimijoita. Koulukohtainen **opiskelu**huoltoryhmä vastaa koulun **opiskelu**huollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Varhaiskasvatuksen esiopetuksen **opiskelu**huoltotyötä johtaa yksikön johtaja. Jokaisessa yksikössä toimii yksikkökohtaisesti **muodostettu opiskelu**huoltoryhmä. Yksikkökohtaisesta **opiskelu**huoltoryhmästä vastaa esiopetusyksikön johtaja ja siihen kuuluu opetus- ja kasvatushenkilön edustajien lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä psykososiaalisen **opiskelu**huollon edustaja. Yhteisölliset **opiskelu**huoltoryhmät vastaavat yksikkökohtaisesta **opiskelu**huollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

8.3 Yksilökohtainen **opiskelu**huolto

Yksilökohtaisella **opiskelu**huollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalveluita sekä **opiskelu**huollon kuraattori-, ja psykologipalveluita.

Monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto voi olla tarpeellista opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon tuen järjestämiseksi. Yksittäisen opiskelijan monialaista opiskeluhoitoa toteutetaan tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Opiskelijat ja huoltajat ovat vahvasti osallisina yksilökohtaisessa **opiskelu**huoltotyössä.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa laaditaan oppilaskohtaiset **opiskelu**huoltokertomukset, joita käsittelevät vain yksilökohtaiseen asiantuntijaryhmään kuuluvat henkilöt. **Opiskelu**huoltokertomukset talletetaan ja säilytetään erillisten ohjeiden mukaisesti. Terveystieteiden henkilöstö, kuraattorit sekä psykologit kirjaavat lisäksi omat kirjauksensa potilaskertomuksiin ja asiakaskertomuksiin.

8.4 Opiskeluhuoltosuunnitelmat

Opiskeluhuollon suunnitelmia ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman **opiskelu**huoltoon koskeva osuus, opetussuunnitelman **opiskelu**huollon osuus sekä yksikkökohtaiset **opiskelu**huoltosuunnitelmat.

Koulukohtaiset **opiskelu**huoltosuunnitelmat kirjataan sähköiseen järjestelmään, jossa ne ovat koulun oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan nähtävillä. Suunnitelma sisältää kaupunkikohtaisen ja koulukohtaisen osuuden. Koulukohtaista osuutta arvioidaan ja päivitetään vuosittain.

Varhaiskasvatuksen esiopetuksen yksikkökohtaiset **opiskelu**huoltosuunnitelmat arvioidaan ja päivitetään vuosittain sekä tarvittaessa. **Opiskelu**huoltosuunnitelmasta tiedotetaan ilmoitustauluilla ja mahdollisuuksien mukaan sähköisessä järjestelmässä.

Kaupunkitaso monialainen ohjausryhmä seuraa suunnitelmien toteutumista ja kooste yksikkökohtaisten **opiskelu**huoltosuunnitelmien arvioinneista käsitellään monialaisessa ohjausryhmässä vuosittain.

9 Monikieliset oppilaat

Esiopetusikäisen oppilaan suomen kielen opiskelu alkaa omassa esiopetusryhmässä. Lasten kaksi- tai monikielistä kieli-identiteettiä tuetaan ja heille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kieliä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Esiopetuksessa luodaan myönteisiä kieltenoppimistilanteita ja rakennetaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet harjaannuttavat kielen käytön eri toimintoihin, kotouttavat suomalaiseen kulttuuriin ja vertailevat suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin. Oppimisprosessit nivoutuvat kaikkiin esiopetuksen osa-alueisiin.

Kouvolaan muuttavat peruskouluikäiset lapset ja nuoret, jotka eivät osaa suomen kieltä, ohjataan perusopetukseen valmistavaan ryhmään. Valmistavassa opetuksessa on

valtakunnallisiin perusteisiin pohjautuva, oma opetussuunnitelmansa. Vuoden kestävän valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy opiskelemaan hänelle määrättyyn lähikouluun.

Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan opettaa suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdessä tai useammassa kielitaidon osa-alueessa. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt on määritelty opetussuunnitelman oppiaineet -osiossa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on sidottu vuosiluokkiin muiden oppiaineiden tavoin. Oppilas saattaa tulla S2-opetukseen kesken perusopetuksen. Tuolloin ei välttämättä päästä luokkatasolle asetettuihin tavoitteisiin. Kouvolan esi- ja perusopetuksessa opiskelevalla oppilaalle, joka opiskelee suomea toisena kielenä, laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa suunnitelma S2-oppilaan opetuksen järjestämiseksi. Mikäli oppilas tarvitsee opiskelunsa tueksi muusta kuin kielitaidosta johtuvaa tehostettua tai erityistä tukea, hänelle voidaan laatia lisäksi oppimissuunnitelma tai HOJKS.

Oppilaan S2-suunnitelmassa kuvataan koulunkäyntihistoria, vahvuudet ja tuettavat alueet, suomi toisena kielenä -opetuksen järjestämistavat sekä tavoitteet, sisällöt, menetelmät ja arviointi, menetelmät muiden oppiaineiden eriyttämisessä sekä työskentelytaidot. Myös maahanmuuttajaoppilaiden, kuten kaikkien oppilaiden opetuksessa, noudatetaan yhteisiä tavoitteita ja periaatteita. Keskeistä maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa on opiskeltavien asioiden eriyttäminen sekä oppilaan oppimista tukevien menetelmien käyttäminen.

Oman äidinkielen vahvaa osaamista tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Oman äidinkielen opetusta pyritään järjestämään. Järjestämisestä määritellään erillisessä, oman äidinkielen opetussuunnitelmassa.

Erilaiset kulttuurit nähdään voimavarana, ja kulttuurien vuorovaikutusta tuetaan. Opetussuunnitelmassa monikulttuurisuuden ja kieleen liittyviä kysymyksiä käsitellään laaja-alaista osaamista, toimintakulttuuria ja oppiaineita käsittelevissä luvuissa.

10 Valinnaisuus perusopetuksessa

10.1 Vieraiden kielten valinnaiset ja vapaaehtoiset oppimäärät

Vieraiden kielten valinnaisuudessa noudatetaan Kouvolan perusopetuksen kieliohjelmaa, joka on tämän opetussuunnitelman luvussa 2.2.2. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt on määritelty luvuissa 35–36.

10.2 Muut valinnaiset aineet

Koulu päättää kaupungin tuntijaon puitteissa omassa opetussuunnitelmassaan taide- ja taitoaineiden valinnaisaineiden sekä muiden valinnaisaineiden jakamisesta koulukohtaisesti. Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan myös valinnaisaineiden tavoitteet ja sisällöt.

10.3 Painotukset

Koulujen on mahdollista antaa painotettua opetusta. Painotetun opetuksen antaminen edellyttää erillistä lautakunnan päätöstä. Painotetun opetuksen tavoitteet ja sisällöt kirjataan koulun opetussuunnitelmaan.